



LAUREA - AMMATTIKORKEAKOULU

VARUSMIESYKSIKÖN
EVAKUOINTIHARJOITUS RAKENNUSTA
UHKAAVASSA TULIPALOTILANTEESSA



Jarno Kelo

2006 Espoo

LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULU
Laurea Leppävaara

VARUSMIESYKSIKÖN EVAKUOINTIHARJOITUS RAKENNUSTA
UHKAAVASSA TULIPALOTILANTEESSA

Jarno Kelo
Moniturva
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2006

LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULU
Laurea Leppävaara
Turvallisuusalan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Jarno Kelo

Varusmiesyksikön evakuointiharjoitus rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa

Vuosi 2006

Sivumäärä 46

Tämän toiminnallisen oppinäytetyön tarkoituksena on kehittää varusmieskoulutusta antavan perusyksikön palo- ja pelastuskoulutuksen varusmiehille antamia valmiuksia toimia rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa. Oppinäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä haasteita perusyksikön evakuoinnissa on rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa. Saatujen havaintojen perusteella luodaan helposti muokattava oppitunti- ja koulutusmateriaali sitä tarvitsevien käyttöön. Työ on rajattu koskemaan puolustusvoimien yhtä perusyksikköä sekä siinä majoittuvien varusmiesten toimintaa rakennusta evakuoitaessa.

Työn teoreettinen tausta muodostuu varusmieskoulutusta koskevista ohjeista ja pysyväisasiakirjoista sekä palo- ja pelastuskoulutuksen perusteista. Tiedon kerääminen toteutettiin järjestämällä yksi opetustilaisuus ja kaksi sovellettua evakuointiharjoitusta kohteena olevassa perusyksikössä. Kyseisiä harjoituksia havainnoimalla sekä harjoitukseen osallistuneille suunnatulla palautelomakkeella saatiin perusteet kehittää aiheeseen luotua oppitunti- ja koulutusmateriaalia. Tämän lisäksi kaksi palotarkastajaa tutustuivat luotuun materiaaliin antaen siitä lausuntonsa samalla kun he vierailivat kohteena olevassa perusyksikössä.

Aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen perehtymällä sekä varsinkin sovellettuja harjoituksia havainnoimalla selvisi muutama hyvinkin yksinkertainen asia, jonka painottaminen opetus- ja koulutustilanteessa nopeutti rakennuksen evakuointia ja kehitti palvelusturvallisuutta. Varusmiehille suunnatulla palautelomakkeella kartoitettiin lähinnä heidän asenteitaan aihetta kohtaan. Samalla varmistettiin järjestetyn koulutuksen opetustarkoituksen ja tavoitteiden sisäistäminen. Palotarkastajien antamat lausunnot eivät olleet ristiriidassa materiaalin kanssa vaan keskittyivät lähinnä yhtenäistämään siinä käytettävää termistöä.

Oppinäytetyön johtopäätöksinä voidaan todeta, että rakennusta evakuoitaessa toimenpiteet on pidettävä mahdollisimman yksinkertaisina ja selkeinä. Kyseisten toimenpiteiden harjoittelua ja säännöllistä kertausta ei voida korostaa liikaa. Harjoittelulla ja kertauksella varusmiehen tieto-taito pidetään palvelusturvallisuutta edellyttävällä tasolla. Perusyksikössä majoittuvien varusmiesten suuri määrä antaa yksittäisten henkilöiden puutteet tieto-taidossa sekä asenteissa anteeksi. Ryhmäkäyttäytymiseen ja sen luomaan paineeseen toimia poikkeavissa tilanteissa ei palvelusturvallisuus voi rauhan aikana perustua. Joukko on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki.

Asiasanat: palvelusturvallisuus, palo- ja pelastuskoulutus, rakennuksen evakuointi, kohdevastaavan tehtävät, kehittäminen, varusmiespalvelus

LAUREA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES ABSTRACT
 Laurea Leppävaara
 Social Sciences, Business and Administration
 Degree Programme in Security Management

Jarno Kelo

The Evacuation Exercise of a Conscript Unit from a Building Threatened by Fire

| | | | |
|------|------|-------|----|
| Year | 2006 | Pages | 46 |
|------|------|-------|----|

The purpose of this functional thesis is the improvement of the fire- and rescue training faculties of a conscript unit. Another purpose of this thesis is to enhance the conscripts' abilities to act in a threatening fire situation. The objective of the thesis is to clarify the challenges inherent in the evacuation of a conscript unit from a barracks building threatened by fire. The acquired findings facilitate the creation of easy-to-edit lesson- and training material for the appropriate personnel. The work is limited to a single conscript unit of the Defence Forces as well as the actions of the unit's accommodated conscripts in a fire evacuation situation.

The sources that form the theoretical background include instructions and standing orders concerning conscript training and the basics of fire and rescue training. The acquisition of information was done by conducting a series of lessons and two applied evacuation exercises in the subject unit. Basic information for the development of the existing training material was gathered by observing the exercises in question and using a specific questionnaire. In addition, two fire inspectors visiting the unit gave their statements concerning the material created.

By studying literature dealing with fire and rescue procedures and, especially, observing the applied exercises a few surprisingly simple facts were discovered. Emphasizing these facts in exercise and training situations significantly increased the evacuation speed of a building and improved service safety. A questionnaire for conscripts was used to gather information about the conscripts' attitudes toward the subject. Another function of the questionnaire was to ensure the conscripts' understanding of the goals and objective of the training. The statements given by the fire inspectors did not conflict with the new lesson- and training material. Instead, the statements were mainly aimed to standardize the terminology used in the material.

As a conclusion of this study it can be stated that the measures taken when evacuating a building must be kept as simple and clear as possible. The practice and regular rehearsal of the abovementioned measures cannot be overly emphasized. With regular practice the know-how of conscripts can be maintained at a level required to follow safety regulations. The large number of conscripts accommodated in a unit balances individual conscripts' lack of know-how and positive attitude. During peace time, service safety cannot be based on group behavior and the collective pressure to act in exceptional situations. The strength of the group is determined by its weakest link.

Key words: service safety, fire and rescue training, building evacuation, tasks of a unit correspondent, training improvement, military service

SISÄLLYS

| | |
|--|----|
| TIIVISTELMÄ | 2 |
| ABSTRACT | 3 |
| 1 JOHDANTO | 6 |
| 2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET | 7 |
| 2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet | 7 |
| 2.2 Opinnäytetyön rajaukset | 8 |
| 3 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA | 9 |
| 3.1 Keskeiset käsitteet | 9 |
| 3.2 Teoreettinen viitekehys | 11 |
| 3.3 Lähdeaineisto | 11 |
| 3.4 Aikaisemmat tutkimukset | 12 |
| 4 OPINNÄYTETYÖN KOHTEEN JA SEN TOIMINNAN KUVAUS | 13 |
| 4.1 Perusyksikkö ja sen henkilöstö | 13 |
| 4.2 Perusyksikön rauhan ajan tehtävät ja niiden toteutus | 14 |
| 4.3 Perusyksikön kasarmirakennus | 17 |
| 5 OPINNÄYTETYÖN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS | 18 |
| 5.1 Koulutustapahtuma tuloksineen 14.1.2006 | 18 |
| 5.1.1 Koulutustapahtuman kuvaus | 18 |
| 5.1.2 Koulutustapahtuman tulokset ja havainnot | 19 |
| 5.1.3 Yhteenveto | 21 |
| 5.2 Sovellettu harjoitus tuloksineen 11.2.2006 | 22 |
| 5.2.1 Sovelletun harjoituksen kuvaus | 22 |
| 5.2.2 Sovelletun harjoituksen tulokset ja havainnot | 23 |
| 5.2.3 Yhteenveto | 26 |
| 5.3 Sovellettu harjoitus tuloksineen 15.2.2006 | 28 |
| 5.3.1 Sovelletun harjoituksen kuvaus | 28 |
| 5.3.2 Sovelletun harjoituksen tulokset ja havainnot | 28 |
| 5.3.3 Yhteenveto | 29 |
| 5.4 Muut harjoitukset tuloksineen | 30 |
| 5.4.1 Muiden harjoitusten kuvaus | 30 |
| 5.4.2 Muiden harjoitusten tulokset ja havainnot | 31 |
| 5.4.3 Yhteenveto | 34 |

| | | |
|-------|---|----|
| 5.5 | Asiantuntijoiden vierailu kohteella 16.5.2006 | 35 |
| 5.5.1 | Asiantuntijoiden havainnot ja lausunnot | 35 |
| 5.5.2 | Yhteenveto | 37 |
| 6 | POHDINTA | 39 |
| 6.1 | Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi | 39 |
| 6.1.1 | Opinnäytetyön ja sen tulosten reliabiliteetti ja validiteetti | 39 |
| 6.1.2 | Opinnäytetyön ja sen tulosten objektiivisuus ja yleistettävyys | 40 |
| 6.1.3 | Lähdekritiikki | 41 |
| 6.2 | Oppinäytetyön onnistumisen arviointi | 42 |
| 6.3 | Oman oppimisen arviointi | 43 |
| | LÄHTEET | 46 |
| | LIITTEET | 47 |
| | Liite 1 Varusmiesyksikön evakuointiharjoituksen harjoitus suunnitelma | 48 |
| | Liite 2 Harjoitus suunnitelman 1. jakson oppituntimoniste | 58 |
| | Liite 3 Evakuointiharjoituksen palautelomake (14.1.2006) | 64 |
| | Liite 4 Evakuointiharjoituksen palautelomake (11.2.2006) | 65 |
| | Liite 5 Koonnos sovellettujen harjoitusten mittaustuloksista | 66 |
| | Liite 6 Koonnos muiden harjoitusten mittaustuloksista | 67 |

1 JOHDANTO

Tulipalon syttyminen rakennuksessa johtaa usein siihen, että olosuhteet rakennuksen sisällä muuttuvat varsin nopeasti hengenvaarallisiksi. Rakennuksessa oleskelevia ihmisiä uhkaavat sekä palon synnyttämä kuumuus että savun sisältämät myrkylliset yhdisteet. (Paloposki, Myllymäki & Weckman 2002, 9.)

Ihmisten poistuminen rakennuksesta tulipalon sattuessa voidaan Paloposken ym. (2002, 20) mukaan jakaa kolmeen välittömästi toisiaan seuraaviin vaiheisiin. Nämä vaiheet ovat esivaihe, reagointivaihe ja siirtymisvaihe. Esivaihe alkaa tulipalon syttyessä ja päättyy kun ihmiset tulevat tietoisiksi palosta. Reagointivaiheen aikana ihmiset pohtivat eri toimintavaihtoehtoja, joita ovat mm. lisätietojen hankkiminen sekä sammutustoimiin ryhtyminen. Reagointivaiheen lopuksi ihmiset tekevät päätöksen rakennuksesta poistumisesta. Siirtymisvaiheen aikana ihmiset valitsevat poistumisreitit ja poistuvat rakennuksesta. Siirtymisvaihe päättyy, kun kaikki rakennuksessa oleskelevat ihmiset ovat poistuneet turvallisesti. (Paloposki ym. 2002, 21-21; Weckman 1997, 11.)

Vain harvat ihmiset suhtautuvat poistumiskehotuksiin vakavasti. Tällöin kysymyksessä on tulipalon kehittymisnopeuteen, palossa syntyvän valtavan savumäärän tai savun vaarallisuuteen liittyvä tietämättömyys. Harvat ihmiset tietävät palokellojen soimisen merkitsevän samalla poistumiskehotusta kaikille kiinteistössä oleskeleville. Poistumista ei yleensä tapahdu, jollei ihminen havaitse jonkin asia olevan konkreettisesti vialla. Useimmiten vasta valojen sammuminen, epäilyttävien äänien kuuluminen ja etenkin savun haistaminen saavat aikaan toimintaa. (Linjala & Waittinen 2005, 2.)

Suomessa kuolee tulipaloissa vuosittain lähes 100 ihmistä. Kuolemaan johtavat tulipalot alkavat usein juuri yöllä ihmisten nukkuessa. Sairaankuljetusmestari Markku Heikkilä kertoi Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toteuttamassa talon turvallisuuspäällikön kurssilla, että tulipalojen palokuolemista uhreista noin 90% menehtyy myrkyllisiin savukaasuihin – eivät liekkiin ja kuumuuteen. Savukaasumyrkytyksien yleisin aiheuttaja häkä eli hiilimonoksidi on erittäin vaikeasti havaittava, hajuton, mauton ja väritön kaasu. (Heikkilä 2005.)

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää varusmieskoulutusta antavan perusyksikön henkilöstön evakuoitiin liittyviä toimenpiteitä. Normaalia poikkeavissa tilanteissa, kuten rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa, suurten joukkojen hallinta, ohjaaminen ja toiminnan johtaminen ovat suuri haaste koulutetullekin henkilölle. Evakuointiin liittyvien toimintojen haasteellisuus koskettaa kaikkia rakennuksessa toimivia sekä majoittuvia henkilöstöryhmiä. Henkilökunnan ja varsinkin varusmiesten sekä heidän varusmiesjohtajien kouluttamisella luodaan edellytykset onnistuneelle toiminnalle poikkeavissa tilanteissa.

Työskentelen opinnäytetyön kohteena ja kohderyhmänä olevan varusmiesyksikön päällikkönä ja näin ollen myös kyseisen rakennuksen kohdevastaavana. Yhtenä vastuualueena muun yksikön henkilökunnan kanssa on vastata lakisäätteistä varusmiespalvelustaan suorittavien nuorten miesten sekä vapaaehtoista asepalvelustaan suorittavien nuorten naisten palvelusturvallisuudesta ja sen kehittämistä myös palo- ja pelastusturvallisuuden osalta (Käsky Hämeen Rykmentin kohdevastaavien koulutuksesta 2004, 1).

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on toimintakeskeisesti luoda varusmieskoulutusta antavaan perusyksikköön todellisuutta vastaavissa olosuhteissa testattu ja toimivaksi todettu koulutus- sekä toimintamalli palo- ja pelastusturvallisuuden kehittämiseksi rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa. Opinnäytetyön tuloksena syntyy rakennuksen evakuointia käsittävän harjoituksen harjoitussuunnitelma aikatauluineen.

Harjoitussuunnitelma käsittää yksityiskohtaiset ohjeet mitä ja miten aiheesta tulee kouluttaa sekä harjoituttaa tietyn opetustavoitteen saavuttamiseksi.

Harjoitussuunnitelmaan kuuluu Power Point –ohjelmalla toteutettu oppituntimateriaali, jolla koulutustapahtuma aloitetaan ja jonka avulla koulutettavat herätetään sekä motivoidaan itse koulutustapahtumaan.

Kaikki tuotettava materiaali luodaan muokkauskelpoiseksi. Vähäisillä paikkojen ja alueiden nimiä sekä varuskunnallisten käytäntöjen eroavaisuudet muuttamalla koulutusmateriaali saadaan palvelemaan tarvittaessa kaikkia Hämeen Rykmentin

mutta myös muita Puolustusvoimissa varusmieskoulutusta antavia perusyksiköitä. Mikään ei estä tuotettavan materiaalin käyttämistä myös muissa Puolustusvoimien tai sen ulkopuolisten tahojen tiloissa, joissa majoittuu koulutettavia tai kurssilaisia (sotilasopetuslaitokset, henkilökunnan kurssit, reserviläiskurssit).

2.2 Opinnäytetyön rajaukset

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on rajattu koskemaan vain yhtä puolustusvoimien perusyksikköä ja sen kasarmirakennuksen eteläpuoleista päätyä. Kohderyhmäksi on rajattu kasarmirakennuksen eteläpäässä majoittuvat 1/06 saapumiserän alokkaat sekä heidän 2/05 saapumiserän varusmiesjohtajat. Luodun koulutusmateriaalin testi- ja vertailuryhmänä edellisten lisäksi on käytetty 2/06 saapumiserän alokkaita sekä heidän 1/06 saapumiserän varusmiesjohtajiaan. Erona edellä mainittujen ryhmien välillä on se, että ensimmäiset majoittuivat kohteena olevan kasarmirakennuksen eteläpäähän ja jälkimmäiset peruskorjauksesta 30.6.2006 valmistuneessa kasarmirakennuksen pohjoispäässä.

Toiminnallisen opinnäytetyön kohteena olevan perusyksikön henkilökunta on rajattu työn ulkopuolelle. Tämä siksi, että yksikön varusmiesten vastuu toiminnan käynnistämisestä poikkeavissa tilanteissa virka-ajan ulkopuolella käsittää noin kaksi kolmasosaa vuorokaudesta henkilökunnan ollessa pääsääntöisesti vain virka-aikana paikalla. Perusyksikön henkilökuntaa on kuitenkin käytetty opetus- ja koulutustapahtumissa arvioitsijoina, havainnoijina, tilanteen kuvaajina sekä kouluttajina.

Harjoitukseen käytettävissä olevien aika- ja henkilöstöressurssien vuoksi myös kaikki alkusammutukseen sekä kaluston mahdolliseen evakuointiin liittyvät toimenpiteet on rajattu opinnäytetyön ulkopuolelle. Palon rajoittamiseen liittyvät perustoimenpiteet, kuten palo-ovien ja ikkunoiden sulkeminen sen sijaan kuuluvat opinnäytetyöhön toiminnan painopisteen ollessa henkilöstön evakuoinnissa.

3 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA

3.1 Keskeiset käsitteet

Tämän opinnäytetyön raportin tekstissä on käytetty paljon varusmiespalvelukseen sekä armeijaan liittyvää sanastoa, joista opinnäytetyölle vain keskeisimmät käsitteet on kuvattu seuraavassa.

Palvelusturvallisuus on osa Puolustusvoimien kokonaisturvallisuutta, jolla pyritään ensisijaisesti turvaamaan ihmisten toiminta sotilaallisissa harjoituksissa ja toissijaisesti materiaaliset arvot. Palvelusturvallisuus käsittää kaikki ne toimenpiteet, joilla ennakoidaan, ennaltaehkäistään ja estetään palvelusturvallisuutta heikentäviä tekijöitä sekä riskien ja uhkien toteutuessa vähentämään, estämään ja minimoimaan mahdollisesti aiheutuvat vahingot. (PEkoul-os:n PAK A 09:01.01 2002, 1.)

Evakuoinnilla tarkoitetaan toimintaa, jossa rakennus tyhjenetään henkilöstöstä mahdollisimman nopeasti välttämällä lisävahinkojen syntymistä (PEkoul-os:n PAK A 09:01.01 2002, 3). Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä kasarmirakennusta uhkaava tulipalo käynnistää evakuoinnin.

Sotilaskohteessa sijaitsevan esikuntarakennuksen, perusyksikön, laiteaseman, korjaamon, varaston, varastoalueen tai muun toimipisteen päällikkö on hänen käyttöönsä määrätyn tilan tai alueen vastaava. Jokaisessa yksikössä ja kohteessa tulee olla nimetty ja koulutettu turvallisuusvastaava. (PEturv-os:n PAK 05:01.01 2005, 2.)

Turvallisuusvastaavista käytetään Hämeen Rykmentissä nimitystä kohdevastaava, joille kuuluvat seuraavat tehtävät:

- kohteen yleisen turvallisuuden ylläpito ja kehittäminen,
- kohteen avainten hallinta, kohteen uuden henkilöstön perehdyttämiskoulutus (henkilökortti, kulkutunniste ja -oikeudet, turvallisuusselvitykset, vieraiden isännöinti yms.),
- palo- ja pelastusalan asiat (poistumisharjoitukset, varauloskäynnit, ensisammuttimet),
- tietoturvallisuuden valvonta ja tarvittavan koulutuksen järjestäminen, työ- ja ympäristösuojelu,

- kohdevastaaville järjestettäviin tietoisuuksiin ja koulutustilaisuuksiin osallistuminen sekä
- tiedon välittäminen työpisteensä henkilöstölle. (Käsäy Hämeen Rykmentin kohdevastaavien koulutuksesta 2004, 1.)

Kehittäminen on asteittaista toimintojen muuttamista. Kehittämisen lähtökohtana on halu muuttaa. Muutoshalu taas edellyttää, että nykyisessä tilanteessa on todettu olevan jotakin sellaista, mikä voisi olla paremmin. (Heikkurinen 1994, 144.)

Kehittävässä arvioinnissa seurataan oppimis- ja koulutusprosessia ja muutetaan sitä tarvittaessa. Kehittävää arviointia ohjaa koulutustehtävän toteuttamiseksi laadittava harjoitus- ja koulutussuunnitelma, jota puolestaan muokataan arvioinnin tuottaman palautteen perusteella. (Toiskallio 1998, 96.)

Varusmies on lakisääteistä asevelvollisuuttaan suorittava mies tai vapaaehtoista asepalvelustaan suorittava nainen. Varusmiehen ja -naisen palvelusaika määräytyy hänen koulutustehtävien mukaan ollen tällä hetkellä kestoltaan kuusi (6), yhdeksän (9) tai kaksitoista (12) kuukautta. (PEkoul-os:n PAK A 01:05.01.01 1997, 2.)

Alokas on varusmies tai -nainen joka ei ole koulutuksensa aikana vannonut sotilasvalaa. Sotilasvala vannotaan palvelukseen astumisesta kuuden (6) – kahdeksan (8) viikon sisällä. Kahdeksan (8) viikon mittaisella alokaskaudella, toiselta nimeltään peruskoulutuskausi, alokkaille opetetaan yhtenäiset sotilaan perustiedot ja –taidot. Alokkaita astuu maavoimissa palvelukseen kaksi (2) kertaa vuodessa, tammikuun ja heinäkuun alussa. (Sotilaan käsikirja 2005, 20-21.)

Varusmiesjohtaja on varusmies tai -nainen joka peruskoulutuskauden jälkeen on valittu puolustusvoimien johtajakoulutukseen. Tämän koulutuksen hyväksytysti suoritettuaan hänet on ylennetty alikersantin arvoon ja hänelle on annettu palvelustehtäviin liittyen käsäyvalta miehistötason varusmiehiin, kuten alokkaisiin. Varusmiesjohtajan palvelusaika on kaksitoista (12) kuukautta ja saadessaan alikersantin arvon on palvelusta takana kuusi noin (6) kuukautta. (Sotilaan käsikirja 2005, 21-22.)

3.2 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyö on luonteeltaan toiminnallinen tavoitellessaan ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä (Vilka & Airaksinen 2003, 9). Pelkästään toiminnallinen opinnäytetyö ei ole riittävä ammattikorkeakoulun opinnäytetyöksi. Työssä tulee käyttää alan teorioita, joita käytetään kirjoittajan valintojen perusteluun. Opinnäytetyössä on oltava vähintään yksi teoria tai joukko käsitteitä, jotka toimivat teoreettisena viitekehysenä (Vilka & Airaksinen 2003, 41-42).

Kirjallisen aineiston avulla nykytilannetta kartoittaessa on sovellettu tutkimusmenetelmänä systemaattista analyysiä. Systemaattisella analyysillä tarkoitetaan jo olemassa olevien ajatusten erittelyä ja uuden käsitteen, ajatuksen tai ajatusrakennelman kokoavaa luomista (Gröhn & Jussila 1992, 157-161).

Toimintakeskeisessä opinnäytetyössä yhdistyvät toteutettujen koulutustapahtumien ja sovellettujen evakuointiharjoitusten käytännön toteutus tutkimukselliseen raportointiin. Edellä mainittujen koulutustapahtumien havaintoja analysoimalla sekä niiden pohjalta muodostetuilla johtopäätöksillä kehitetään varusmieskoulutusta antavan perusyksikön palo- ja pelastuskoulutukseen liittyvää toimintaa.

Toimintakeskeinen opinnäytetyö menetelmineen sopii hyvin varusmieskoulutuksen ilmiökenttään, missä toiminnallisen koulutuksen keinoin pyritään kehittämään varusmiesten tietoja sekä taitoja myös palo- ja pelastusturvallisuuden osalta. Edellisen lisäksi tämän toiminnallisen opinnäytetyön tietoperustan sekä käytettyjen menetelmien valintaan on vaikuttanut edelliseen tutkintooni, Maanpuolustuskorkeakoulun Perustutkinto-osastolla vuosina 1996 – 1998 kasvatustieteen laajojen opintojen tutkielmatyypisissä seminaari- ja päättötyössäni, käyttämät tutkimusmenetelmät (survey-tutkimus, teemahaastattelu, kyselylomake).

3.3 Lähdeaineisto

Varusmieskoulutusta ohjaavat pysyväisasikirjat, ohjeet ja oppaat sekä alan muu kirjallisuus toimii lähdeaineiston tietoperustana antaen kuvan käsiteltävän kokonaisuuden tämän hetkisestä tilasta. Edellä mainittuja täydennetään kohteena

olevasta perusyksiköstä Hämeen Rykmentin turvallisuusalan avulla vuosina 2005 sekä 2006 laadituilla riskikartoituksilla palo- ja pelastusturvallisuuden osalta.

Lähdeaineiston painopisteen tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä muodostavat käytännön koulutustapahtumat (oppitunnit, valmistava koulutus, harjoittelu, palautekyselyt) ja sovelletut evakuointiharjoitukset. Edellisistä saadut havainnot, kokemukset ja palautteet kuvaavat opinnäytetyön kohteessa todellisuudessa vallitsevia oloja. Lisäksi Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen kahden palomestarin lausunnot opinnäytetyön tuloksena syntyvän materiaalin sisällöstä sekä vierailu opinnäytetyön kohteena olevassa perusyksikössä täydentävät saatavia havaintoja.

3.4 Aikaisemmat tutkimukset

Riskejä ja riskien hallintaa palvelusturvallisuuteen liittyen on tutkittu sekä selvitetty runsaasti Puolustusvoimissa. Tästä todisteena ovat lukuisat toimintaa ohjaavat laajat pysyväisasiakirjakokoelmat, varomääräykset sekä erilaiset ohjeet ja käskyt. Varusmiespalvelusta ja sen sisältämää koulutusta ohjaavat pysyväisasiakirjat eivät anna vastausta siihen miten esimerkiksi rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa tulee toimia.

Rakennusta uhkaava tulipalo on määritelty yhdeksi riskiksi myös Hämeen Rykmentin turvallisuusalan kanssa laadituissa riskianalyseissä (Esikuntaeskadroonan riskianalyysilomakkeet 2005 & 2006). Rakennusta uhkaavassa tulipalossa evakuointiin liittyvien toimenpiteiden suunnittelu ja kouluttaminen on käsketty perusyksikön kohdevastaavan ja tämän alaisten toteuttamisvastuulle (Käsky Hämeen Rykmentin kohdevastaavien koulutuksesta 2004, 1).

Erilaisten tilojen ja rakennusten evakuointia on tutkittu paljon. Eräinä perusteina alan tutkimukselliseen runsauteen voi olla evakuoinnin liittymisen lakisääteiseen pelastussuunnitteluun sekä erilaisiin lujuuslaskentoihin. Varusmieskoulutusta antavan perusyksikön kasarmirakennuksen evakuointia ei aikaisemmin ole tutkimuksellisesti raportoitu. Tosin kovinkaan paljon toiminnallisia eroja ei löydy esimerkiksi pienten yritysten tai vaikkapa majoitushotellien vastaaviin toimintoihin.

4 OPINNÄYTETYÖN KOHTEEN JA SEN TOIMINNAN KUVAUS

4.1 Perusyksikkö ja sen henkilöstö

Perusyksiköllä tarkoitetaan Puolustusvoimissa organisaation tasoa, jossa rauhan ajan lakisääteistä asevelvollisuuttaan suorittavien varusmiesten ja vapaaehtoista asepalvelustaan suorittavien naisten varusmieskoulutus toteutetaan palkatun sotilashenkilökunnan suunnittelemana ja johtamana (PEturv-os:n PAK 05:01.01 2005, 4). Tässä opinnäytetyössä Esikuntaeskadroona on yksi perusyksikkö.

Perusyksikkö on rakenteeltaan linjaorganisaatio jota johtaa upseerin koulutuksen saanut yksikön päällikkö apunaan yksiköstä ja sen tehtävistä ja varusmiesmääristä riippuen erinäinen määrä palkattua henkilökuntaa. Perusyksikön henkilöstö muodostuu johto-osasta, johon voidaan lukea päällikkö, varapäällikkö ja yksikköupseeri, joukkueen johtajista ja varajohtajista, kouluttajista sekä koulutettavista varusmiehistä omine varusmiesjohtajineen. Perusyksikön rauhan ajan johtaminen on korostetusti ihmisten johtamista. (Sotilasjohtaja I 1990, 122-123.)

Varusmieskoulutusta antavia perusyksiköitä on Puolustusvoimissa useita kymmeniä, joissa yllä kuvattu organisaatorakenne on sama. Tästä huolimatta perusyksiköiden koulutus- ja joukkotuotantotehtävien, eri koulutushaarojen ja saapumiserien sekä varusmiesvahvuuksien eroavaisuudet antavat perus linjaorganisaatiolle moniulotteisemman organisaation tunnuksia lähes joka yksikössä.

Esikuntaeskadroonan nimeä kantava perusyksikkö on yksi Hämeen Ratsujääkäripataljoonan kahdesta perusyksiköstä toisen ollessa Aliupseerikoulu. Hämeen Ratsujääkäripataljoona on yksi Hämeen Rykmentin joukkoyksikkö Hämeen Rykmentin ollessa yksi Läntisen Maanpuolustusalueen joukko-osasto. Läntinen Maanpuolustusalue on yksi kolmesta valtakunnallisesta maanpuolustusalueesta, joiden toimintaa Puolustusvoimien komentajan johtama Pääesikunta johtaa.

1.1.2006 Esikuntaeskadroonassa erinäisissä tehtävissä toimi 18 sotilasvirassa palvelevaa kantahenkilökuntaan kuluva opetusupseeria, neljä (4) määräaikaisessa kouluttajan virassa palvelevaa sopimussotilasta sekä yksi (1) puoleksi vuodeksi kerrallaan työllisyysvaroin palkattu toimistos sihteeri. Toimistosihteerin lisäksi kaksi

opetusupseereista oli naisia. Naispuolisia varushenkilöitä ei perusyksikössä yllä mainitulla hetkellä ollut.

1.10.2006 mennessä saman yksikön henkilöstötilanne oli muuttunut merkittävästi. Erinäisissä tehtävissä toimi 13 sotilasvirassa palvelevaa kantahenkilökuntaan kuuluvaa opetusupseeria, yksi (1) määräaikaisessa kouluttajan virassa palveleva sopimussotilas sekä yksi (1) puoleksi vuodeksi kerrallaan työllisyysvaroin palkattu toimistosiihteri. Toimistosiihterin lisäksi yksi opetusupseereista oli nainen. Naispuolisia varushenkilöitä perusyksikössä oli 10.7.2006 lähtien ollut kahdeksan (8).

Palkatun henkilökunnan säännöllinen työaika kasarmiolosuhteissa alkaa kello 07.00 – 08.00 päättyen kello 16.00 – 17.00. Näin ollen kello 17.00 – 07.00 välisen ajan yksikön varusmiehet toimivat heille koulutettujen sekä käskettyjen määräysten ja ohjeiden mukaisesti varusmiesjohtajien valvomana.

Opinnäytetyön kohteena oleva varusmiesyksikkö, Esikuntaeskadroona, on varusmiesmäärällisesti mitattuna yksi valtakunnan suurimmista. Varusmiesvahvuus vaihtelee tällä hetkellä noin 200 ja 400 varusmiehen välillä ja vuoden 2007 alusta lähtien vahvuudet tulevat edelleen nousemaan 250 aina noin 500 varusmieheen saakka.

Esikuntaeskadroonassa miehistötason varusmiespalvelustaan suorittavat sotilaskuljettajat, sotilaspoliisit, lääkintämiehet, työkonemiehet, lähetit, kirjurit, sotilaskiittäjät sekä varastomiehet. Varusmiesjohtajina varusmiespalvelustaan suorittavat moottori-, sotilaspoliisi-, lääkintä-, huoltopalvelu- sekä aseseppäaliupseerit ja -upseerikokelaat. Esikuntaeskadroonassa on edustettuna kaikki palvelusajat (6-9-12 kuukautta) palvelustehtävistä riippuen.

4.2 Perusyksikön rauhan ajan tehtävät ja niiden toteutus

Perusyksikön tärkein tehtävä rauhan aikana on tuottaa kouluttamalla sodan ajan joukkoihin sijoituskelpoisia yksilöitä. Toisena tehtävänä on ylläpitää sellaista valmiutta, että siirtyminen rauhan ajan toiminnoista sodan uhan tai sodan ajan tehtäviin sujuisi suunnitelmallisesti, nopeasti ja joustavasti. Yleiset koulutustavoitteet määritetään koko puolustusvoimia koskien. Varusmieskoulutusta ohjaavat Pääesikunnan eri asiantuntijoiden laatimat pysyväisasiakirjat sekä ohjeet. Määrällisten tavoitteiden ja

käytettävien tuntimäärien ollessa suuntaa antavia joutuvat joukko-osastot ja perusyksiköt käytännössä ratkaisemaan, miten asetetut tavoitteet saavutetaan. (Sotilasjohtaja I 1990, 122,127.)

Koulutuksen suunnitteluun vaikuttavat erityisesti koulutusvaiheittain ja koulutushaaroittain käsketyt yleiset koulutussuunnitelmat, kouluttajenkilöstön määrä ja laatu, koulutustilat ja –maastot, sotaharjoitukset, ampumaleirit sekä muut joukko-osaston esikunnan käskemät yhteiset tilaisuudet. Perusyksikön päällikön tehtävänä on rakentaa palapelistä perusyksikön koulutussuunnitelma, mikä täsmentyy edelleen viikko- ja päiväohjelmiksi. Kyseisissä ohjelmissa yksitaiset opetus- ja koulutustapahtumat on kuvattu käsiteltävän kokonaisuuden ja aiheen osalta sekä ajalliselta kestoltaan. Koulutuksen toteuttamisessa avainhenkilöinä ovat henkilökuntaan kuuluvat kouluttajat apunaan varusmiesjohtajat.

Oppiminen on sitä, että oppijan tiedoissa ja taidoissa sekä havaitsemis- ja ajatustavoissa tapahtuu suhteellisen pysyviä muutoksia haluttuun, entistä kehittyneempään suuntaan. Oppiminen voi olla syvällistä tai pinnallista harjaantumisen ollessa usein tärkein osa oppimista. Parhaimmillaan oppiminen on harjaantumista oman oppimisen arviointiin ja edelleen kehittämiseen. (Toiskallio 1998, 15.)

Koulutettava varusmies on ennen muuta oppija, joita koulutuksen avulla opetetaan ja ohjataan oppimaan yksilöinä. Suunnitelmallinen harjoittaminen on keskeinen osa tätä ohjausta. Sotilaskoulutukselle on tyypillistä, että keskeisiä perustaitoja harjoitellaan niiden opettamisen jälkeen niin runsaasti, määrätietoisesti ja monipuolisesti, että ne pystytään suorittamaan automaattitasoisesti. Kyseisessä harjoittelussa ei pelkkä toistaminen riitä, vaan keskeistä on suoritusten kehittyminen. (Toiskallio 1998, 16.)

Harjoitukset tähtäävät sekä yksilöiden että joukon taitojen ja suoritusten kehittämiseen. Jokaisen harjoituksen tehtävänä on kehittää kokonaistoimintaa, sen osia tai niiden edellyttämiä perustaitoja. Kehittyminen tarkoittaa useimmiten sitä, että suoritusten tekniikka paranee, suoritukset tarkentuvat ja taloudellistuvat sekä tulevat joustavimmiksi ja nopeammiksi. Oppijana varusmiehen pitää saavuttaa sellainen syväoppimisen taso, jolla hän kykenee saamansa koulutuksen avulla toimimaan myös uusissa ja yllättävissä tilanteissa tehokkaasti. (Toiskallio 1998, 68, 16.)

Esikuntaeskadroona ottaa kaksi kertaa vuodessa vastaan alokassaapumiserät toteuttaen kahdeksan (8) viikon mittaisen peruskoulutuskauden koulutuksen sekä siihen liittyvät varusmiesten jatkokoulutusvalinnat. Peruskoulutuskausien jälkeen Esikuntaeskadroonan toteuttamisvastuulla on neljä (4) viikkoa kestävä rauhan ajan sotilaspoliisimiehen peruskurssi, jonne kurssilaisia tulee tällä hetkellä kolmesta muusta Läntisen Maanpuolustusalueen joukko-osastosta.

Osittain jo sotilaspoliisimiehen peruskurssin aikana, mutta viimeistään heti sen päätyttyä, Esikuntaeskadroonassa siirrytään kouluttamaan joukkotuotantotehtävän mukaisia sodan ajan joukkoja. Tämän ohella Esikuntaeskadroona vastaa läpi vuoden ympärivuorokautisesti Hämeen Rykmentin tukipalveluiden tuottamisesta. Kyseisiin tukipalveluihin kuuluvat varuskunnallisen vartiointin, varuskunnallisen terveysaseman päivystämisen, läheisen harjoitusalueen päivystämisen, kuljetuspalveluiden sekä erinäisten varastopalveluiden tuottaminen.

Esikuntaeskadroonan päiväpalvelus alkaa kello 06.00 tapahtuvalla herätyksellä päättyen kello 16.30 iltapäivän palveluksen päättyessä. Tämän jälkeen yksikön varusmiehet ruokailevat päivällisen varuskunnan muonituskeskuksessa ja valmistautuvat iltavapaalle lähtöön jotka ovat lähes joka ilta kello 18.00 – 21.00 välisenä aikana. Kello 21.00 mennessä on kaikkien palattava takaisin yksikköön, jossa yksikön varusmiespäivystäjän ja tämän apupäivystäjien johdolla suoritetaan iltavahvuuslaskenta. Iltatoimien jälkeen kello 22.00 yksikössä käsketään hiljaisuus ja yksikön sisävalot sammutetaan.

Varusmiesten lepoaika on pääsääntöisesti kasarmioloissa kello 22.00 – 06.00 välinen aika. Lepoaikana vähintään yksi varusmies valvoo laaditun päivystysvuoroluettelon mukaisesti päivystäjän pöydällä ylläpitäen näin yksikön toimintavalmiutta sekä palvelusturvallisuutta. Varsinainen päivystäjä valvoo kello 06.00 – 24.00, hänen ensimmäinen apupäivystäjä kello 00.00 – 03.00 ja toinen apupäivystäjä kello 03.00 – 06.00 välisen ajan. Päivystysvuorojensa aikana varsinainen päivystäjä ja päivystysryhmään nimetyt apupäivystäjät suorittavat valvontatehtäviä sekä -kierroksia yksikön sisätiloissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistamiseksi.

4.3 Perusyksikön kasarmirakennus

Kasarmirakennuksella tarkoitetaan rakennusta, jonka majoitustuvissa palvelustaan suorittavat varusmiehet ja naiset majoittuvat sekä säilyttävät ja huoltavat varusteitaan. Kasarmirakennuksessa on myös palkatun henkilökunnan työtilat sekä erinäinen määrä varastotilaa koulutuksessa käytettävälle materiaalille. Osa oppitunneista sekä koulutuksesta tapahtuu kasarmirakennuksen sisätiloissa. (PEturv-os:n PAK 05:01.01 2005, 4.)

Esikuntaeskadronan kasarmirakennus koostuu pohjoispäästä sekä eteläpäästä, joista ensimmäinen on täydellisen peruskorjauksen alla heinäkuun 2005 alusta kesäkuun 2006 loppuun saakka. Päädyt erottaa toisistaan 1. kerroksessa oleva palo-ovilla suljettava käytävä, jonka varrella sijaitsevat hälytyslaitteiden alaiset varastotilat.

Molemmat rakennuksen päädyt ovat olleet lähes identtisiä ennen pohjoispään peruskorjausta, eikä peruskorjauksen jälkeenkään merkittäviä rakenteellisia muutoksia ole odotettavissa rakennusmateriaalien nykyaikaisuuden lisäksi. Opinnäytetyön kohteena olevan rakennuksen eteläpäässä peruskorjaus on toteutettu 1996 – 1997 välisenä aikana.

Kasarmirakennuksen eteläpäässä on yhteensä kolme kerrosta, joista ylimmässä on kaksi luokkatilaa sekä erinäinen määrä varastoja koulutusmateriaalille sekä erilaisille arkistoille. Uloskäyntejä rakennuksen eteläpäästä on kaksi kappaletta, pääporras ja palvelusporras. Majoitustupia on eteläpäässä käytössä yhteensä 14 joista seitsemän 1. kerroksessa ja seitsemän 2. kerroksessa. Kyseisiin tupiin majoittuu jokaiseen 16-18 henkilöä. Pohjoispään peruskorjauksen johdosta eteläpään majoitustupiin on tilapäisesti majoittunut jopa 20 henkilöä samoin kuin luokkatiloihin on kurssien ajaksi majoitettu muista joukko-osastoista tulleita kurssilaisia.

Kasarmirakennuksen pohjoispää on tilaratkaisuiltaan lähes identtinen peruskorjauksen valmistuttua. Ainut merkittävä ero on majoitustupien määrässä, joita pohjoispäässä on kahdeksan 1. kerroksessa ja kahdeksan 2. kerroksessa.

5 OPINNÄYTETYÖN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

5.1 Koulutustapahtuma tuloksineen 14.1.2006

5.1.1 Koulutustapahtuman kuvaus

14.1.2006 opinnäytetyön kohteena olevassa perusyksikössä toteutettiin ennakkoon suunniteltu opetus- sekä koulutustapahtuma palo- ja pelastusturvallisuuden kehittämiseksi rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa, jossa rakennus joudutaan evakuoimaan. Kohderyhmänä toimi todellisen tilanteen mukaisesti Esikuntaeskadroonaan 9.1.2006 varusmiespalvelustaan suorittamaan astuneet 1/06 saapumiserän alokkaat (138/138 alokasta) sekä heidän 180 vuorokautta palvelleet 2/05 saapumiserän varusmiesjohtajat (17/19 varusmiesjohtajaa, 2 lomalla).

Suunniteltu opetus- ja koulutustapahtuma käsitti etukäteen valmistellun harjoitussuunnitelman mukaisesti harjoituksen aloittamisen ja päättämisen lisäksi neljä (4) eri jaksoa. Harjoitussuunnitelma sisältöineen ja aikatauluineen on liitteenä 1.

Ensimmäinen jakso käsitti valmistellun materiaalin pohjalta toteutetun oppitunnin henkilökuntaan kuuluvan kouluttajan johtamana. Kyseisellä oppitunnilla tuotiin myös esille alkavan toiminnan liittyminen opinnäytetyöhön sekä läsnäolijoilta kysyttiin suostumus käyttää kerättäviä havaintoja, mittaustuloksia ja palautekyselyiden vastauksia opinnäytetyön aineistoina. Harjoitussuunnitelman ensimmäisen jakson oppituntimoniste on liitteenä 2.

Toisessa jaksossa tutustumiskierroksen omaisesti sidottiin oppitunnilla käsitellyt asiat käytäntöön varusmiesjohtajien johdolla pienryhmissä majoitustuvittain. Kolmannessa jaksossa vaiheittain harjoittelemalla syvennettiin tieto-taito-tasoa toiminnan käynnistämisestä yksikön päässä aina toimintaan kokoontumispaikalla. Kolmas jakso toteutettiin niin ikään varusmiesjohtajien johdolla majoitustuvittain.

Neljäs jakso käsitti sovelletun harjoituksen missä henkilökuntaan kuuluvan kouluttajan johtamana joukon toiminta rakennusta evakuoitaessa testattiin sekä mitattiin kokonaissuorituksena koko yksikkö koossa (17 varusmiesjohtajaa, 138 alokasta). Henkilökuntaan kuuluvien kouluttajien avulla (1/kerros + 1 kokoontumispaikalla) toteutettiin kuvaustoimintaa sekä valvonta ja havainnointi harjoituksen aikana.

Sovelletun harjoituksen havainnoinnissa ja mittauksessa käytettiin apuna harjoitussuunnitelman liitteenä olevaa seurantalomaketta. Ennen koulutuksen päättämistä kerättiin kirjallinen palaute harjoitukseen osallistuneilta alokkailta ja heidän varusmiesjohtajiltaan sekä kerrattiin harjoitellun toiminnan pääkohdat. Ensimmäisen evakuointiharjoituksen palautelomake on liitteenä 3.

5.1.2 Koulutustapahtuman tulokset ja havainnot

14.1.2006 toteutettu oppitunti, mikä sisälsi harjoituksen aloittamisen, kesti ajallisesti 32 minuuttia ylittäen etukäteen suunnitellun ajan 17 minuutilla. Näin ollen oppituntiin oli varattava huomattavasti lisää aikaa tai siinä esitettävää materiaalia oli pienennettävä. Saadun palautteen perusteella oppitunnin sisältö vastasi tarkoitusta, joten päädyttiin lisäämään käytettävissä olevaa aikaa.

Toisen jakson toteuttaminen kesti ajallisesti noin 25 minuuttia suunnitellun 20 minuutin sijaan. Näin ollen tutustumiskierrokseen oli niin ikään varattava lisää aikaa ottaen samalla huomioon myös oppitunnilta siirtymiseen kuluva aika. Palautteessa oli mainittu kehittämisideana perusyksikön majoituskerroksissa olevien käsisammuttimien sekä vesipostien käytön harjoittelun lisääminen tutustumiskierrokseen tai harjoitteluvaiheeseen. Harjoituksen painopisteen olleessa rakennuksen evakuoinnissa eikä ensisammutuksessa kyseisten ensisammutusvälineiden käytön harjoittelu rajattiin koko harjoituksen ulkopuolelle hyvästä ehdotuksesta ja ideasta huolimatta. Lisäksi peruskoulutuskauden jälkeen toteutettavilla miehistö- ja aliupseerikursseilla tullaan eri ensisammutusvälineiden käyttöä harjoittelemaan.

Palautteesta kävi myös ilmi muutamien varusmiesjohtajien liian ylimalkainen koulutettavien asioiden läpikäyminen tutustumiskierroksella; ”... tuolla käytävän päässä on semmoinen letku ja sammutin, näkeeks kaikki... ja sitten sieltä pääsee myös ulos.”

Harjoittelupainotteinen kolmas jakso toteutui pääosin suunnitellun aikataulun mukaisesti. Muutamat varusmiesjohtajat ohjeistuksen puutteellisuuden vuoksi alkoivat kouluttamaan ja harjoituttamaan osastoilleen myös osittain neljännen jakson asioita, jolloin harjoitteluvaiheeseen varattu aika ei luonnollisesti riittänyt. Kerätystä palautteesta käy ilmi muutamien varusmiesjohtajien edelleen liian ylimalkainen

koulutettavien asioiden läpikäyminen myös harjoitteluvaiheessa; ” ... kyllähän te osaatte reitin kokoontumispaikalle ... ei sitä tartte kai enää harjoitella.”

Neljännän jakson sovellettu harjoitus, palautteen kerääminen sekä harjoituksen päättäminen pysyivät suunnitellun aikataulun puitteissa. Sovelletun vaiheen lähtökohtatilanne oli ”optimaalinen” ja helppo. Harjoitukseen osallistuvat tiesivät etukäteen sovelletusta harjoituksesta sekä sen aikana tapahtuvasta havainnoinnista ja mittauksesta. Kaikki varusmiehet olivat paikalla ja hereillä, kaikilla oli vaatteet päällä ja varusmiesvahvuudet oli varusmiesjohtajilla tarkasti selvillä (ketä paikalla, ketä sairaana, ketä lomilla). Lisäksi testattava asia oli juuri edeltävän reilun puolentoista tunnin aikana koulutettu sekä harjoiteltu.

Sovelletun harjoituksen aluksi alokkaat varusmiesjohtajineen oli käsketty omiin majoitustupiinsa sänkyihinsä makaamaan ja ainoastaan kengät oli otettava pois jalasta. Yksikön sisävalot sammutettiin, jolloin vuodenaikasta ja harjoituksen ajankohdasta (klo 18.00) johtuen yksikön sisätiloissa oli hyvinkin pimeää. Sisävalojen sytyttäminen estettiin, jolloin jouduttiin toimimaan vain merkkivalaistuksen, jälkiheijastavien kylttien sekä ikkunoista ulkoa sisälle välittyvässä valaistuksessa. Tilanne kuvattiin yksikön päivystäjänä toimivalle varusmiesjohtajalle, joka käynnisti yksikön evakuointiin liittyvät toimenpiteet hälyttämällä yksikön molemmat kerrokset sekä määräten kuvauksen mukaisesti poistumisreitit yksiköstä kokoontumispaikalle palvelusportaan kautta.

Kokonaisuudessa suoritus oli melko hyvä. Evakuoinnin kokonaisajaksi muodostui 7 minuuttia 20 sekuntia sisältäen siirtymisen kokoontumispaikalle noin 250m päässä olevaan liikuntasaliin sekä siellä vahvuuksien laskemisen. Ensimmäisen kerroksen ensimmäiset alokkaat pyrkivät aluksi ulos väärän portaikon, pääportaan, kautta (savua kohti) koska eivät olleet kuulleet kunnolla käskettyä evakuointireittiä. Tämän noin 20 alokkaan suunnan muutos tapahtui ripeästi sekä ilman vaaratilanteita aluksi yhden ja sitten muutaman muunkin heidän joukossaan huutaen ”takas.” Ensimmäiset varusmiehet olivat yksikön ulkopuolella 30 sekunnin kuluttua ja viimeiset 2 minuutin 18 sekunnin kuluttua hälytyksestä.

Kokoontumispaikalla ensimmäiset varusmiehet olivat 2 minuutin 40 sekunnin ja viimeiset 5 minuutin 30 sekunnin kuluttua hälytyksestä. Kokoontumispaikan ulko-oven ollessa auki ei kyseisen oven lukon avaimen noudon unohtaminen vaikuttanut suoritukseen. Ketään ei jäänyt yksikköön ja kaikki ikkunat sekä ovet oli suljettu

opetetulla tavalla. Varusmiesjohtajat majoitustupien esimiehinä johtivat toimintaa ja kokoontumispaikalla käsketyt ilmoitukset vahvuuksiin liittyen toteutettiin nopeasti. Yleisesti ottaen toiminta oli ripeää. Tosin joukosta erottui muutama alokas jotka omalla muilla hitaammalla toiminnallaan sekä huomionhakuisella käytöksellään vaikuttivat koko joukon suorituksen kestoon negatiivisesti arviolta 30 - 45 sekuntia.

Koonnos 14.1.2006, 11.2.2006 ja 15.2.2006 toteutettujen sovellettujen harjoitusten mittaustuloksista on liitteenä 5.

5.1.3 Yhteenveto

Havainnointien ja mittaustulosten perusteella heräsi kysymys antaako kyseinen harjoitus todellista kuvaa tilanteesta tai suoritustasosta? Näin ei varmastikaan ole, mutta se antaa kuvan lähtötasosta optimiolosuhteissa johon seuraavilla harjoituskerroilla tulee pyrkiä. Kriittisimmät kohdat ovat rakennuksen turvallisesti tyhjäksi saattaminen sekä tähän kuluva aika savun ja tämän myrkyllisyyden muodostaman uhan vuoksi.

Aikataulullisten muutosten lisäksi varusmiesjohtajien ohjeistamiseen sekä kouluttamiseen tehtäviinsä on panostettava enemmän huomiota. Myös koulutuksen aikaista valvontaa sekä tukea on lisättävä. Jokaisen ymmärtäessä harjoituksen eri jaksojen opetettavat kokonaisuudet sekä tavoitteet myös suunnitellussa aikataulussa on helpompi pysyä. Lisäksi varusmiesjohtajille on painotettava, ettei koulutus- tai opetustilanteessa ”läpikäydä” mitään vaan asiat joko koulutetaan ja opetetaan tai sitten ei. Toisaalta on muistettava, että poistumistilanteissa ihmiset ovat epäitsekkeitä ja ottavat erittäin halukkaasti mallia muista (Linjala & Waittinen 2005, 3). Näin ollen harjoittelussa jääneet pienet epäkohdat joidenkin osalta eivät ole merkittäviä kokonaissuorituksen tai toiminnan tavoitteen kannalta. Tästä havainnosta huolimatta on aivan turha tyytyä harjoitteluvaiheessakaan puolinaiseen tai sinnepäin ratkaisuun.

Hälytyksen sekä evakuointireitin käskyn kuuluvuuden parantamiseksi on päivystäjän pöydälle hankittava joko kannettava kovaääninen tai kiinteä mikrofoni. Samoin päivystäjän käyttöön on varattava taskulamppu/-lamppuja tai yksikön kerroksiin on hankittava turvavalaisimia. Kokoontumispaikkana toimivan liikuntasalin ensiapukaapin sisältö on riittävä eikä varusmiesjohtoisesti mahdollisten palovammojen ensiapua ole tarkoitus aloittaa sen kuuluessa lääkintäkoulutetuille ammattilaisille. Mahdollisten

huopien ja muiden palautteessa ilmenneiden tarvikkeiden varastointia kokoontumispaikalle selvitetään ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan. Tosin tila on valaistu, ilmastoitu ja lämmin jolloin ympäristön vaikutukset ovat olemattomat vuoden ajasta tai päällä olevasta varustuksesta riippumatta.

14.1.2006 harjoitukseen osallistuneesta 155 varusmiehestä (17 varusmiesjohtajaa, 138 alokasta) lähes 98% (153/155) oli sitä mieltä, että koko opetustapahtumalle sekä harjoitukselle asetetut tavoitteet saavutettiin. Vajaan 2% (2/155) mielestä tavoitteita ei saavutettu. Molempien negatiivisesti vastanneiden vastaukset osoittivat suoraan heidän asenteensa harjoitusta kohtaan; ” ... kun ei kiinnosta yhtään... / ... mitä merkitystä tälläkin muka on.”

Ennen harjoituksen päättämistä kerrattiin toiminnan ydinkohdat sekä painotettiin aikaisemmin harjoittelussa esille tulleita havaintoja suorituksen parantamiseksi edelleen. Yhtenä kohtana tuotiin esille myös välinpitämättömyyden aiheuttamat seuraukset muulle joukolle sekä keskusteltiin yhteishengestä ja luottamuksesta. Tilaisuuden ilmapiiri oli jännittynyt. Kysymyksiä, kommentteja tai keskustelua ei syntynyt juuri lainkaan muutaman ryhmänjohtajan kysymystä lukuun ottamatta. Alokaille käsiteltävä asia oli uutta kuten lähes kaikki kuluneen viikon muutkin asiat. Muita palvelustovereita kun ei vielä juurikaan tunne on suuressa joukossa kynnyksellä kysyä tai kommentoida melko suuri.

5.2 Sovellettu harjoitus tuloksineen 11.2.2006

5.2.1 Sovelletun harjoituksen kuvaus

Toinen sovellettu harjoitus toteutettiin ketään ennakoon varoittamatta 11.2.2006 kello 01.00 alkaen. Tarkoituksena oli mitata aikaisemmin opetettuja ja koulutettuja rakennuksen evakuointiin liittyviä toimenpiteitä. Samalla kerättiin havaintoja siitä, miten aikaisemmin toteutettu koulutus oli onnistunut ja miten toimintaa voidaan edelleen kehittää. Havaintojen tueksi kerättiin seuraavana aamuna kirjallinen palaute yön sovellettuun harjoitukseen osallistuneilta liitteenä 4 olevalla palautelomakkeella (137/139 alokasta, yksi alokas tullut lisää, kaksi sairaana varuskunnan terveysasemalla, 20/23 varusmiesjohtajaa, yksi siirtynyt muualle, neljä kokelasta palannut yksikköön, kolme lomalla). Henkilökuntaan kuuluvien kouluttajien avulla

(1/kerros + 1 kokoontumispaikalla) toteutettiin kuvaustoimintaa sekä valvonta ja havainnointi harjoituksen aikana, kuten ensimmäisessäkin harjoituksessa.

5.2.2 Sovelletun harjoituksen tulokset ja havainnot

11.2.2006 toteutettu sovellettu harjoitus kesti hälytyksestä takaisin majoitustupiin ja yksikössä hiljaisuuden määräämiseen yhteensä 50 minuuttia. Käytetty aika ylitti harjoitussuunnitelmassa suunnitellun ajan 20 minuutilla. Toisen sovelletun vaiheen lähtökohtatilanne ei enää ollut ”optimaalinen” eikä helppo vaan hyvinkin todellinen. Harjoitukseen osallistuvat eivät tienneet etukäteen sovelletusta harjoituksesta eivätkä palautteen mukaan edes osanneet sitä odottaa juuri tuona yönä. Tämä siksi että kaikki alokkaat ja heidän varusmiesjohtajansa olivat olleet 6. – 10.2.2006 välisen ajan melko raskaassa maastoharjoituksessa harjoituksen aikaisten yöunien jääden enintään 3 – 4 tuntiin yössä. Näin ollen univelkaa oli kaikilla, mikä omalta osaltaan vaikeutti tilannetta.

Kaikki varusmiehet olivat paikalla ja nukkuivat pois lukien apupäivystäjä, jolloin vain yhdellä oli vaatteet päällä. Edellisenä iltana harjoituksesta tullessa lähes kaikki alokkaat sekä varusmiesjohtajat olivat muuttaneet uusiin tupiin toteutettujen jatkokoulutusvalintojen vuoksi. Näin ollen varusmiesvahvuudet eivät olleet kaikilla varusmiesjohtajilla tarkasti selvillä (ketä paikalla, ketä sairaana, ketä lomilla). Lisäksi harjoituksessa testattavien asioiden kouluttamisesta ja harjoittelusta oli kulunut lähes kuukausi. Tuon kuukauden aikana varusmiesjohtajille, mutta ennen kaikkea alokkaille oli koulutettu todella paljon hyvinkin uutta ja vierasta asiaa.

Yksikön sisävalot olivat sammutettuina, jolloin vuodenaikasta ja harjoituksen ajankohdasta (klo 01.00) johtuen yksikön sisätiloissa oli hyvin pimeää. Sisävalojen syyttäminen estettiin jälleen, jolloin jouduttiin niin ikään toimimaan vain merkkivalaistuksen, jälkiheijastavien kylttien sekä ikkunoista ulkoa sisälle välittyvässä valaistuksessa. Tilanne kuvattiin yksikön apupäivystäjänä toimivalle alokkaalle, joka käynnisti yksikön evakuointiin liittyvät toimenpiteet hälyttäen yksikön molemmat kerrokset sekä määräten poistumisreitit yksiköstä kokoontumispaikalle. Poistumisreitti yksiköstä kokoontumispaikalle kuvattiin pääportaan kautta.

Kokonaisuudessa suoritus oli kaikkea muuta kuin hyvä. Evakuoinnin kokonaisajaksi muodostui 13 minuuttia ja 17 sekuntia sisältäen siirtymisen kokoontumispaikan ulkopuolelle sekä vahvuuksien laskemisen siellä. Kokoontumispaikkana toimivan

liikuntasalin avaimet unohtuivat jälleen noutaa. Ulkona ollessa pakkasta lähes 25 astetta oli harjoitus keskeytettävä palvelusturvallisuussyistä ja varusmiehet käskettävä takaisin omiin majoitustupiin ennen liikuntasaliin pääsyä.

Yksikköön päästyä henkilökuntaan kuuluva kouluttaja tarkasti että kaikki olivat takaisin tuvissaan eikä henkilöstö- tai materiaalivaurioita ollut. Lisäksi jokainen käskettiin tarkastamaan itsensä mahdollisten paleltumien tai muiden vammojen vuoksi ja ilmoittamaan siitä välittömästi henkilökuntaan kuuluvalle. Muutamilla varpaat hiukan punoittivat paleltumien kuitenkaan olematta kyseessä. Keskusradion kautta harjoituksen johtaja antoi lyhyen palautteen suorituksesta, toimintaohjeet aamulla suoritettavasta kirjallisen palautteen keräämisestä harjoitukseen liittyen sekä mahdollisuudesta peseytyä ennen hiljaisuuden alkamista. Henkilökuntaan kuuluva harjoituksen johtaja määräsi yksikköön hiljaisuuden 11.2.2006 klo 01.50.

Tällä kertaa vain muutamat pyrkivät yksiköstä ulos väärän portaikon kautta mikä oli ihme, koska annettu hälytys ja sen toistaminen oli lähes olematonta verrattuna 14.1.2006 harjoitukseen. Apupäivystäjänä toiminut alokas ei saanut megafoonia toimimaan ja hän joutui huutamaan hälytyksen avain kuten ensimmäisessäkin harjoituksessa.

Ensimmäiset varusmiehet olivat yksikön ulkopuolella 40 sekunnin kuluttua ja viimeiset 8 minuutin 45 sekunnin kuluttua hälytyksestä. Kokoontumispaikalla ensimmäiset varusmiehet olivat 3 minuutin 45 sekunnin ja viimeiset 11 minuutin 5 sekunnin kuluttua hälytyksestä. Erot aikaisemmin mitattuun suoritukseen ovat melko suuret suoritusten hajonnan ollessa vieläkin suuremmat. Lisäksi molempien kerroksien pääportaiden osastoivat palo-ovet jäivät auki muiden yksikön ovien ja ikkunoiden ollessa suljettuina. Ikkunoiden kiinni pysymiseen vaikutti varmasti vallitsevat sääolosuhteet.

Varusmiesjohtajat majoitustupien esimiehinä eivät enää johtaneet toimintaa tai eivät ainakaan puuttuneet unisimpien alokkaiden toiminnan verkkauteen.

Kokoontumispaikalla käsketyt ilmoitukset vahvuuksiin liittyen kestivät mikä on aivan ymmärrettävää vahvuuksien ollessa epäselvät tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Toimintaa vaikeutti ja hidasti myös alokkaiden epämääräinen valuminen kokoontumispaikalle toisten tultua juosten tai hölkäten kuten opetettu ja toisten kävellen tai jopa vieläkin hitaammin.

Varusmiesvahvuuksiin liittyen havaittiin yksi sovelletun harjoituksen suurimmista virheistä tai puutteista. Yksi varusmiesjohtaja oli jäänyt tupaansa nukkumaan eikä tätä ollut kukaan huomannut kaikkien ilmoittaessa vahvuuksien olevan kunnossa. Kyseinen varusmiesjohtaja nukkui yksin toisen kerroksen pienessä toimistohuoneessa aivan pääportaikon lähellä. Omien sanojensa mukaan hän ei ollut herännyt hälytykseen eikä muuhunkaan toimintaan yksikössä tähän liittyen. Tilanteeseen on saattanut vaikuttaa se, että kyseinen varusmiesjohtaja oli muista poiketen ollut hänelle myönnetyllä iltavapaalla 10.2.2006 klo 18.00 – 24.00 välisen ajan. Lisäksi kyseisen varusmiesjohtajan huoneessa tuoksui melko voimakkaasti alkoholi puhumattakaan hänen hengityksestä tältä sovelletun evakuointiharjoituksen jälkeen syytä poissaoloon kysyttäessä.

Yleisesti ottaen toiminta oli aikaisempaan verrattuna huonoa. Tällä kertaa joukosta erottui huomattava määrä hyvinkin aktiivisia ja valveutuneita alokkaita. Heidän toimintansa ja ehdotukset kuitenkin tyrehtyivät toiminnan johtamisen sekä päätösten teon hitauteen tai suoranaiseen puuttumiseen. Tämäkin on täysin ymmärrettävää ajateltaessa asettelua alokkaan ja häntä puoli vuotta enemmän palvelleen varusmiesesimiehen välillä. Näin ollen katse, ei syyttävä sormi, kääntyy jälleen varusmiesjohtajien valmentamiseen.

Kerätyn palautteen mukaan suurempi osa vastasi tällä kertaa kieltävästi kysyttäessä asetettujen tavoitteiden ja opetustarkoituksen saavuttamista. Vastausten negatiivisuus ei johtunut kokonaan asenteista tai välinpitämättömyydestä harjoitusta kohtaan suurimman osan vastauksista ollessa täysin rehellisiä. Osalla tavoitteiden saavuttamisen esteenä oli yksinkertaisesti väsymyksestä tai muusta johtuva ajatuskatkos toiminnassaan. Edellistä olotilaa puoltavat harjoituksen aikaiset havainnot jolloin käytävällä kyseltiin; ”... hei mikä varustus käskettiin ... koskeeks toi hälytys myös kakkos kerrosta ... onks mun osallistuttava kun on jalka kipee eilisestä (hiertymä 10.2.2006 toteutetun hiihtomarssin jäljiltä)?”

Myös huhuilla oli oma osansa suorituksen aikana. Kylmässä, lähes pimeässä kokoontumispaikan etuoven edessä seistessä avainta odoteltaessa huhujen mukaan joku oli jo lähtenyt hakemaan avaimia päävartiosta tai että itse vartiopäällikkö oli jo hälytetty paikalle avaamaan ovia. Huhut kestivät useita minuutteja välittyen lähes jokaiselle versiossa tai toisessa. Vasta takaisin yksikköön päästyä henkilökuntaan kuuluva harjoituksen johtaja lopetti huhut avainten hakijoista ja vartiopäällikön

hälyttämisestä. Palautteen mukaan suurimmalle osalle tämä oli ollut suuri yllätys vaikka olivatkin edellisenä yönä ihmetelleet avainten viipymistä kokoontumispaikalle.

5.2.3 Yhteenveto

Toteutettu harjoitus osoitti lähtökohtatilanteen muutoksen myötä paljonkin parannettavaa sekä kehitettävää. Rakennuksen evakuointiin liittyvien toimintojen käynnistämiseksi on hälytyksen välittäminen ensimmäinen kehitettävä kohde. Palohälytys sekä evakuointireitti on saatava koko yksikön kuuluviin mahdollisimman nopeasti niiden ollessa koko toiminnan perustana. Kovaäänisen käyttöä on harjoiteltava tai päivystäjän pöydälle on saatava koko yksikön kattava mikrofoni. Lisäksi kaikkien on toistettava kuuluvalla äänellä kuulemansa hälytys. Ketään ei voida jatkossa edes tilapäisesti sijoittaa yksin nukkumaan majoitustupiin.

Ajallisesti toimintaan eniten vaikuttava kehittäminen liittyy varusmiesten varustukseen evakuoinnin aikana. Hyvin harva toimi koulutetulla tavalla ottaen vain peittonsa ympärilleen ja laittaen jalkaansa joko sängyn vieressä olevat suihkujalkineet tai villasukat ennen siirtymistä käsketylle kokoontumispaikalle. Suurin osa varusmiehistä, mukaan lukien kaikki varusmiesjohtajat, pukivat lähes täydellisen talvivarustuksen päälleen ennen yksiköstä ulos siirtymistä. Pimeässä, unisena ja tokkuraisena pukeminen vei ymmärrettävästikin enemmän aikaa puhumattakaan jos osan varusteistaan joutui kaivamaan vielä repustaan. Pukeminen hidastutti pelkästään yksiköstä ulos siirtymistä vähintään neljä (4) minuuttia. Edellistä väitettä puoltaa havainto eräästä tuvasta jossa alokas vielä reilu kuusi (6) minuuttia hälytyksen jälkeen tuskailee kun saappaat eivät mahdu jalkaan kahden villasukan ja huopavuoren kanssa.

Toinen ajallisesti toimintaan vaikuttava kehittäminen liittyy varusmiesten siirtymiseen kokoontumispaikalle. Edelleen vain harvat toimivat koulutetulla tavalla siirtyen parasta mahdollista vauhtia ja suorinta mahdollista reittiä. Matka yksikön ovelta kokoontumispaikalle on noin 250 metriä kestäen reippaasti kävellen noin kolme (3) minuuttia ja hölkäten noin puolitoista (1½) minuuttia. Ihmetyttää suuresti miten muutama alokas sai matkaan kulumaan aikaa lähes kuusi minuuttia. Tosin varsinkin yhden alokkaan osalta toimintaa selittää hyvin pitkälle se että yöpukuun, villasukkiin sekä peittonsa kietoutuneena hän oli kuitenkin muistanut ottaa myös tupakointivälineet mukaan.

Varusmiesjohtajat tietävät mitä ja miten rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa tulee toimia. Näin ollen heidän valmius toimia ja johtaa toimintaa on hyvä. Toteutus sen sijaan vaatii harjoittelua. Tämäkin on täysin ymmärrettävää koska yksikön varusmiesjohtajat ovat valmistuneet esimiesasemaan alokkaisiin nähden omalta aliupseerikurssiltaan vasta 22.12.2005. Näin ollen kokemukset ihmisten ja toimintojen käytännön johtamisesta ovat hyvin vähäiset. Normaalisti poikkeavissa ja yllättävissä tilanteissa kenties vieläkin vähäisemmät tai jopa olemattomat.

11.2.2006 harjoitukseen osallistuneesta 157 varusmiehestä (20 varusmiesjohtajaa, 137 alokasta) lähes 85% (133/157) oli sitä mieltä, että koko opetustapahtumalle sekä harjoitukselle asetetut tavoitteet saavutettiin. Loppujen 15% (24/157) mielestä tavoitteita ei saavutettu. Muutamaa harjoitus ei edelleenkään kiinnostanut yhtään muiden perusteluiden ollessa hyvinkin asiallisia ja totuudenmukaisia. Tosin melko monessa vastauksessa mainittu kokoontumispaikan avaimen puuttuminen saattoi vaikuttaa muutaman mielipiteeseen tavoitteiden saavuttamisesta.

Harjoituksen näki turhaksi noin 6% vastanneista (9/157) loppujen noin 94% (148/157) nähden harjoituksen tarpeelliseksi, jopa erittäin tarpeelliseksi sekä ajatuksia herättäväksi. Kysyttäessä harjoitukseen osallistuneilta toimivatko he mielestään parhaalla mahdollisella tavalla tilanteen aikana lähes 58% (92/157) vastasi myöntävästi ja loput lähes 42% (65/157) puolestaan negatiivisesti. Omassa toiminnassa alokkaiden antaman palautteen mukaan parannettavaa oli eniten pukemiseen käytetyssä ajassa sekä toiminnan ripeydessä. Varusmiesjohtajista 20% (4/20) löysi toiminnastaan parantamisen varaa liittyen omaan esimerkkiin, evakuoimistoimenpiteiden käynnistämiseen sekä alokkaiden toiminnan johtamiseen, valvontaan ja tukemiseen.

Sovellettu harjoitus päätettiin 11.2.2006 Hämeen Rykmentin auditoriossa klo 07.30 alkaneella palautetilaisuudella. Aikaisemman mukaisesti tilaisuudessa harjoituksen johtajan johdolla kerättiin harjoitukseen osallistuneilta kirjallinen palaute, kerrattiin toiminnan ydinkohdat sekä painotettiin edellisenä yönä esille tulleita havaintoja puutteellisten suorituksen parantamiseksi. Tilaisuuden ilmapiiri oli avoimempi verrattuna 14.1.2006 tilaisuuteen ilmeten kysymyksiä, kommentteina sekä keskusteluina. Tosin alokkaatkin olivat olleet palveluksessa jo kuukauden ja näin ollen myös he rohkenivat osallistumaan keskusteluun.

5.3 Sovellettu harjoitus tuloksineen 15.2.2006

5.3.1 Sovelletun harjoituksen kuvaus

Tarkoitus oli päättää opinnäytetyön aineiston keruu sekä toiminnallinen osuus yhteen ilman ennakkovaroitusta tapahtuneeseen sovellettuun evakuointiharjoitukseen.

Edelleen tarkoituksena oli saatujen havaintojen ja mittaustulosten sekä myöhemmin asiantuntijan lausuntojen perusteella viimeistellä opinnäytetyöhön kuuluva harjoitussuunnitelma. Opetustarkoituksen edellä mainitulla harjoituskerralla jäädessä osittain saavuttamatta tai paremminkin vaadittujen suoritusten ollessa puutteellisia toteutettiin sovellettu rakennuksen evakuointi uudelleen 15.2.2006 kello 05.00 – 05.30 välisenä aikana.

Tuon harjoituksen lähtökohtatilanne oli lähes sama kuin 11.2.2006 toteutetun harjoituksen kanssa. Harjoitukseen osallistui yhteensä 188 varusmiestä (136/138 omaa alokasta, yksi keskeyttänyt palveluksen, kaksi sairaana varuskunnan terveysasemalla, 22/22 omaa varusmiesjohtajaa, yksi siirtynyt muualle, 24/24 toisesta joukko-osastosta sotilaskuljettajakurssille tullutta alokasta ja 6/6 toisesta joukko-osastosta sotilaspoliisikurssille tulevaa varusmiesjohtajaa). Henkilökuntaan kuuluvien kouluttajien avulla (1/kerros + 1 kokoontumispaikalla) toteutettiin kuvaustoimintaa sekä valvonta ja havainnointi harjoituksen aikana, kuten kahdessa ensimmäisessä harjoituksessa.

5.3.2 Sovelletun harjoituksen tulokset ja havainnot

15.2.2006 toteutettu sovellettu harjoitus kesti hälytyksestä takaisin majoitustupiin yhteensä 26 minuuttia sisältäen harjoituksen johtajan antaman palautteen sekä toimintaohjeet alkavan päivän palveluksesta. Käytetty aika oli harjoitussuunnitelmassa suunnitellun mukainen.

Tällä kertaa ei merkittäviä puutteita suorituksissa ilmennyt ja edelliseen verrattuna kokonaissuoritus oli vähintäänkin hyvä. Evakuoinnin kokonaisajaksi muodostui 7 minuuttia 37 sekuntia sisältäen siirtymisen kokoontumispaikalle liikuntasaliin sekä vahvuuksien laskemisen siellä.

Megafoonikin saatiin toimimaan ja hälytys välittyi erinomaisesti koko yksikköön. Kaikki siirtyivät ulos oikeaa evakuointireittiä pitkin eikä yhtään palo-ovea tai ikkunaa jäänyt avoimeksi. Myös taskulamppuja käytettiin avuksi evakuoinnin aikana.

Ensimmäiset varusmiehet olivat yksikön ulkopuolella 15 sekunnin ja viimeiset 3 minuutin 15 sekunnin kuluttua hälytyksestä. Kokoontumispaikalla ensimmäiset varusmiehet olivat 1 minuutin 55 sekunnin ja viimeiset 5 minuutin 5 sekunnin kuluttua hälytyksestä. Erot 11.2.2006 mitattuihin arvoihin olivat huomattavat nyt mitattujen tulosten lähentyen ja osittain jopa parantuen 14.1.2006 harjoituksen arvoihin verrattuna.

Varusmiesjohtajat olivat omaksuneet roolinsa majoitustupien esimiehinä ohjaten, auttaen ja hyvällä tavalla hoputtaen alokkaiden toimintaa. Kokoontumispaikalla vahvuuksien selvittäminen onnistui hyvin siihen nähden että yksikköön oli 13.2.2006 tullut ulkopuolisia kurssilaisia sekä varusmiesjohtajia (6 varusmiesjohtajaa, 24 alokasta), joita ei aluksi meinattu huomioida laskuissa. Ketään ei jäänyt nukkuman tupiin vaan kaikki yksikön paikalla olleet varusmiehet evakuoivat itsensä kokoontumispaikalle.

Yleisesti ottaen niin toiminnassa kuin asenteissakin näkyi huomattava kehitys. Vaikka edelleen muutamat alokkaat eivät saaneet itsestään parasta mahdollista suoritusta irti ei sillä ollut juurikaan merkitystä kokonaisuuden kannalta. Tarkemmin ajatellen kokonaiskuva oli tästäkin syystä lähimpänä totuutta kuin kertaakaan aikaisemmin.

5.3.3 Yhteenveto

Harjoituksen ollessa onnistunut jäi toimintoihin edelleen parannettavaa sekä kehitettävää. Varusmiesten pyrkiessä ulos yksiköstä käsketyin portaan kautta ei ulko-oven pariovea avattu. Tämä aiheutti ruuhkaantumista ulko-ovelle josta pääsääntöisesti meni vain yksi varusmies kerrallaan ulos. Ruuhkaantuminen ulko-ovella aiheutti luonnollisesti ruuhkaantumista myös portaikoissa. Ulko-oven parioven avaamalla pääsee vähintäänkin kaksi henkilöä rinnakkain yhtä aikaa ulos mikä vähentää varmasti ruuhkaantumista niin ovilla kuin portaikoissakin nopeuttaen toimintaa entisestään kokonaisuuden kannalta.

Kirjallista palautetta ei harjoituksen päätteeksi kerätty. Henkilökuntaan kuuluva harjoituksen johtaja antoi harjoitukseen osallistuneelle joukolle suullisen palautteen kaikkien palattua kokoontumispaikalta takaisin yksikköön. Muutaman alokkaalta ja varusmiesjohtajaltakin saadun suullisen kommentin perusteella voitiin todeta päättymässä olevan harjoituksen vastanneen tarkoitustaan. Puutteelliset suoritukset oli korjattu ja turvallisuusasennettakin oli saatu kohotettua. Kenties tärkein peruste jättää kirjallinen palaute keräämättä oli joukon ilme palautteenantotilaisuudessa yksikön käytävällä. Joukko oli ansaitusti tyytyväinen jopa hieman ylpeäkin suoritukseensa. Harjoittelu todellakin tekee mestarin.

5.4 Muut harjoitukset tuloksineen

5.4.1 Muiden harjoitusten kuvaus

Edellä mainittujen lisäksi on vuoden 2006 elokuun loppuun mennessä toteutettu vastaavanlaisia koulutus- ja harjoitustapahtumia vielä neljä lisää. Lähtökohtatilanteet ovat pääosin samanlaiset kuin aikaisemmin kuvatuissa. 2/06 saapumiserän alokkaiden sekä 2/06 sotilaspoliisimiehen peruskurssin harjoituksissa vuodenaika on kesä 1/06 saapumiserän vastaavien harjoitusten talvivuodenajan sijaan.

19.2.2006 toteutettiin opetus- sekä koulutustapahtuma palo- ja pelastusturvallisuuden kehittämiseksi rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa, jossa rakennus joudutaan evakuoimaan. Kohderyhmänä toimi todellisen tilanteen mukaisesti 1/06 sotilaspoliisimiehen peruskurssille komennetut 1/06 saapumiserän varusmiehet (111/111, 32 oman yksikön ja 79 muualta tulleita) sekä heidän 2/05 saapumiserän varusmiesjohtajat (8/8, joista 2 omaa ja 6 muualta tulleita). Mittausta ei suoritettu harjoituksen ollessa varusmiesjohtajien toteuttama oppituntia lukuun ottamatta. Myöskään varsinaista yllätykseen perustuvaa sovellettua harjoitusta ei toteutettu miehistökurssin keston sekä kurssin leirien ajankohtien vuoksi (kurssin kesto 29, josta leirillä 11 ja lomilla 4 vuorokautta).

15.7.2006 toteutettu opetus- ja koulutustapahtuma vastasi 14.1.2006 toteutettua harjoitusta kohderyhmän ollessa Esikuntaeskadroonaan 10.7.2006 varusmiespalvelustaan suorittamaan astuneet 2/06 saapumiserän alokkaat (148/149 alokasta, 1 sairaana) sekä heidän 180 vuorokautta palvelleet 1/06 saapumiserän varusmiesjohtajat (28/28).

12.8.2006 toteutettu sovellettu harjoitus vastasi niin ikään 11.2.2006 toteutettua harjoitusta. Harjoitukseen osallistui yhteensä 172 varusmiestä (140/143 alokasta, 2 sairaana, 1 lomalla, 6 keskeyttänyt palveluksensa, 32/35 varusmiesjohtajaa, 2 lomalla, 1 sairaana, 7 kokelasta palannut yksikköön).

2/06 sotilaspoliisimiehen peruskurssille opetus- sekä koulutustapahtuma palo- ja pelastusturvallisuuden kehittämiseksi toteutettiin 19.8.2006. Harjoitukseen osallistui kurssille komennetut 2/06 saapumiserän varusmiehet (119/122, 37 oman yksikön ja 85 muualta tulleita, joista 3 lomalla) sekä heidän 1/06 saapumiserän varusmiesjohtajat (8/8, joista 2 omaa ja 6 muualta tulleita). Kuten vastaavalla 1/06 kurssilla ei nytkään toteutettu mittausta eikä yllätykseen perustuvaa sovellettua harjoitusta perusteiden ollessa niin ikään täysin samat.

5.4.2 Muiden harjoitusten tulokset ja havainnot

Kaikki kohdassa 4.5.1 mainitut harjoitukset johti henkilökuntaan kuuluva sotilas joka ei ollut varsinaisesti luomassa eikä laatimassa käytössä ollutta opetus- ja harjoitusmateriaalia. Materiaali ei heille kuitenkaan ollut vieras, sillä he olivat olleet aikaisemmissa harjoituksissa mukana havainnoitsijan ja tilanteen kuvaajan roolissa. Lisäksi aikaisempien harjoitusten johtaja, opinnäytetyön laatija, perehdytti kohdassa 4.5.1 mainittujen harjoitusten johtajat tarkemmin materiaalin sisältöön sekä harjoitusten eri osa-alueiden kulkuun.

Opinnäytetyön laatija osallistui 15.7.2006 sekä 12.8.2006 toteutettuihin opetus- ja koulutustapahtumiin täysin ulkopuolisena tarkkailijana. Sen sijaan 19.2.2006 ja 20.8.2006 toteutettuihin harjoituksiin opinnäytetyön laatija ei osallistunut lainkaan muiden työtehtäviensä vuoksi. Näin ollen viimeiseksi mainittujen harjoitusten havainnot ovat molemmilla kerroilla harjoituksenjohtajana toimineen kouluttajan kirjaamia.

Koonnos 15.7.2006 ja 12.8.2006 toteutettujen sovellettujen harjoitusten mittaustuloksista on liitteenä 6.

Kuten aikaisemmin mainittiin 19.2.2006 sekä 20.8.2006 toteutettujen harjoitusten rakennetta muutettiin henkilöstö- ja aikaresurssien vuoksi. Ensimmäisen jakson oppitunti toteutettiin suunnitellulla tavalla henkilökuntaan kuuluvan kurssin johtajan

toimesta. Jaksot kaksi ja kolme yhdistettiin noin tunnin mittaiseksi harjoitukseksi jakson neljä jäädessä kokonaan pois. Koulutuksen toteuttamisesta vastasivat kurssilla toimivat varusmiesjohtajat.

Ensimmäisen jakson oppituntiin varattu aika riitti hyvin. Kokonaisuudessa toteutetut koulutustapahtumat onnistuivat vaikka mittausta ei toteutettukaan. Täysin uutena asiana aihe tuli molemmilla kerroilla noin 80 muualta yksikköön tuullelle kurssilaiselle. Yksikössä jo pitempään olleet olivat omalla alokasajalla osallistuneet kahteen ja ryhmänjohtajat jopa 4 vastaavanlaiseen harjoitukseen.

15.7.2006 toteutettiin laaditun harjoitussuunnitelman mukaisesti neljä jaksoa käsittävä opetus- ja koulutustapahtuma. Aikataulullisia ylityksiä ei ilmennyt eikä kouluttajilta saatujen havaintojen perusteella materiaalin muutoksiin nähty tarvetta. Neljännen jakson mittaustilanteessa epäkuuntoon menneestä ajanottokellosta johtuen saapumisajat kokoontumispaikalle perustuvat täysin kouluttajan arviointiin.

Huomion arvoista on se, että 2/06 saapumiserän alokkaat varusmiesjohtajineen oli majoitettu heinäkuun 2006 alussa peruskorjauksesta valmistuneeseen kasarmirakennuksen pohjoispäähän. Näin ollen tilat olivat aivan uusia. Merkittävin muutos rakennuksen eteläpään tiloihin verrattuna oli pohjoispään päivystäjän pöydälle sijoitettu koko pohjoispään kattava kiinteä mikrofoni-laitteisto. Näin ollen yksikön hälyttäminen ja evakuointitoimenpiteiden käynnistäminen tapahtui nappia painamalla jokaisen sen myös kuullessa.

Harjoitukseen osallistuneilta kerätty kirjallinen palaute oli hyvin pitkälle samanlainen kuin tammikuussa 2006 toteutetun vastaavan harjoituksen. Harjoitus todettiin tärkeäksi ja palautteen perusteella 97% (171/176) oli sitä mieltä, että asetetut tavoitteet saavutettiin. Noin 3% (5/176) vastanneista ei mielestään kokenut tavoitteita saavutetuiksi. Yksi kielteisesti vastanneista koki harjoituksen täysin turhana verrattuna ystävänsä syntymäpäiviin, johon hänelle ei myönnetty lomaa kyseisen harjoituksen vuoksi. Yhdessä kielteisistä vastauksista ei ollut perusteluita ollenkaan kolmen muun perusteluiden liittyessä jälleen aiheen kiinnostamattomuuteen ("... nyt ei vaan kiinnostanut, mut tosipaikan tullen mä oon varmasti ekana ulkona...")

Kesä vuodenaikana sekä harjoituksen toteutusajankohta helpotti ja samalla nopeutti toimintoja jonkin verran. Valaistuksen kanssa ei tullut ongelmia vaikka päivä olikin

poikkeuksellisen pilvinen. Ikkunoita sen sijaan jäi useita auki molemmista kerroksista. Huomion arvoisena seikkana on todettava, että päivän lähes plus 30 asteen lämpötilasta johtuen juomataukoja oli pidettävä lähes ½-tunnin välein vähänkin fyysisemmän rasituksen aikana.

Varsinainen yllätykseen perustuva sovellettu harjoitus 2/06 saapumiserällä toteutettiin 12.8.2006 klo 05.00 – 05.30 välisenä aikana. Lähtökohtatilanne oli lähestulkoon sama kuin helmikuussa 2006 sillä erolla, että alokkaat olivat tulleet nyt edellisenä päivänä leiriltä polkupyörillä suksien sijaan. Valaistus ja lämpöolosuhteet olivat myös täysin erilaiset 1/06 saapumiserän vastaavaan harjoitukseen verrattuna.

Viimeistään tässä harjoituksessa todettiin kiinteä mikrofoni-laitteisto erinomaiseksi nopeutensa mutta myös kuuluvuutensa vuoksi. Vuoden ajasta ja lämpötilasta johtuen ei pukeutuminen hidastanut juurikaan toimintaa. Tosin evakuointiin liittyvää varustusta oli oppitunnilla painotettu enemmän kuin aikaisemmin. Edelleen alokkaiden joukossa oli muutamia jotka alkoivat pukemaan lähes täydellistä varustusta päälleen ennen kuin varusmiesjohtaja kerkesi asian korjaamaan. Vastaavasti useat alokkaat lähtivät pelkissä alushousuissa siirtymään kokoontumispaikalle. Vähäinen varustus ei kesäolosuhteissa ole haasteena mutta talvipakkasilla tilanne on toinen.

Ilo oli seurata myös varusmiesjohtajien toimintaa eri vaiheissa sekä päivystäjän selvää käskyä apupäivystäjälle käydä ilmoittamassa palohälytyksestä ja evakuoinnin aloittamisesta päävartioon sekä siltä saatavien avainten toimittamisesta mahdollisimman nopeasti kokoontumispaikalle. Varusmiesjohtajien toimintaan on lähes varmasti vaikuttanut heidän oman alokasajan vastaavat harjoitukset tammi-helmikuussa 2006. Samoja virheitä ei enää toistettu ainakaan samoissa mittasuhteissa kuin aikaisemmin. Ulko-ovien pariovia ei edelleenkään aluksi meinattu aukaista mutta alkava ruuhkautuminen luultavasti palautti oven läheisyydessä olleiden mieleen aikaisemmin opitun ja ovet aukaistiin.

Harjoituksen johtaja antoi oman palautteen harjoituksen aikaisista havainnoistaan sekä keräsi harjoitukseen osallistuneilta kirjallisen palautteen. 172 varusmiehestä (32 varusmiesjohtajaa, 140 alokasta) lähes 85% (146/172) oli sitä mieltä, että koko opetustapahtumalle sekä harjoitukselle asetetut tavoitteet saavutettiin. Loppujen 15% (26/172) mielestä tavoitteita ei saavutettu.

Kerätyn palautteen perusteella harjoitus todettiin lähes 99% (170/172) mielestä tälläkin kertaa tärkeäksi. Huomioitavaa 15.7.2006 kerättyyn palautteeseen verrattuna on myös se, että nyt niitä jotka eivät mielestään kokeneet harjoitusta tarpeelliseksi oli vain noin 1% (2/172). Näin ollen aikaisemmin turhaksi harjoituksen kokeneista kolme onkin muuttanut mielensä. Tätä havaintoa ehkä hiukan puoltaa seuraava erään palautteen antajan kommentti; ”lisää samanlaisia viuhahduksia.” Toisaalta 15.7.2006 tilanteeseen verrattuna kuusi (6) alokasta oli keskeyttänyt varusmiespalveluksensa erinäisistä syistä. Heidän joukossaan saattoi olla myös aikaisemmin kyselyyn negatiivisesti vastanneita. Lopuissa kahdessa kielteisistä vastauksista ei tällä kertaa ollut perusteluja.

Harjoituksen tavoite oli vastaajien mielestä saavutettu lähes 99% (170/172) kahden vastaajan jättäessä vastaamatta. Liekö suuri prosentuaalinen myönteisyys tavoitteiden saavuttamisen osalta ollut yritys välttää mahdolliset uusintasuoritukset joita kyseisen harjoituksen johtaja lupasi mikäli oppi ei mene kerralla perille. Oman toiminnan parantamista esitti noin 6% vastanneista (11/172). Kahden vastauslomakkeen ollessa tyhjänä loput noin 92% (159/172) olivat tyytyväisiä omaan suoritukseensa. Parantamiskohteet liittyivät heräämisen ripeyteen, kännykän ja tupakointivälineiden mukaan ottoon sekä toisten huomioimiseen ja mahdollisten auki jääneiden ovien sulkemiseen.

5.4.3 Yhteenveto

Saatujen palautteiden ja havaintojen perusteella voidaan todeta harjoitussuunnitelman olevan toteuttamiskelpoinen jaksojen sisällön sekä aikataulujenkin osalta. Tosin materiaalin käyttäjän tyylistä sekä tavasta kouluttaa muodostuu luonnollisestikin eroja aikatauluihin niiden harjoituksen tai tavoitteiden kokonaisuuden kannalta ollessa varsin merkityksettömiä.

Kokoontumispaikan avaimet eivät nykyisellä toimintamallilla ehdi mitenkään liikuntasalin ovelle ennen kuin ensimmäiset yksiköstä poistuneet ovat jo paikalla. Selvitystyön alla on saadaanko kyseinen kokoontumispaikalle johtava ovi sähkölukituksen piiriin. Näin se voidaan avata automaattisesti heti kun palohälytys välittyy päävartioon. Jos edellinen ei jostain syystä onnistu selvitetään saadaanko kyseisestä avaimesta kopio yksikön päivystäjän avaimiin vai lähteekö päävartiosta

hälytyksen sinne välityttyä yksi vartiovuorossa oleva sotilaspoliisi tai vartiopäällikkö avaamaan kyseisen oven.

Harjoitussuunnitelman ja luonnollisesti sen toteutuksen onnistumisen perustana on varusmiesjohtajien hyvinkin tarkka ohjeistaminen tehtäviinsä sekä eri jaksoissa toteutettavaan koulutukseen. Hyvin suunniteltu ja ohjeistettu on lähes puoliaksi tehty. Samalla varusmiesjohtajille annetaan onnistumisen edellytykset sekä mahdollisuudet ansaita arvostusta alaistensa silmissä.

Lähinnä majoitustilojen tukahduttavan kuumuuden vuoksi jäi muutama ikkuna sekä yksi palo-ovi sulkematta ennen rakennuksesta poistumista. Palon leviämisen kannalta kyseinen epäkohta ei ole suotava mutta evakuointiin sillä ei ole vaikutusta. Palautetilaisuudessa keskusteltiin myös varustuksesta joka kyseessä olleesta vuodenaikasta johtuen pystyi olemaan minimaalinen. Yhden varusmiesjohtajan omakohtainen kokemus vaatetuksen vähäisyydestä vastaavassa tilanteessa alokaskaudeltaan vuoden 2006 helmikuulta herätti ansaittua kunnioitusta; ”Samassa varustuksessa noin 30 asteen pakkasessa viime helmikuussa jumppasalin oven edessä lähes 10 minuuttia seisseenä voin sanoa, että ei vähään aikaan tehnyt mieli mitään kylmää.”

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyneen harjoitussuunnitelman oppituntimoniste on jaettu rakennuksen jokaisen majoitustuvan tupakansioon sekä kerrosten ilmoitustauluille. Päivystäjän ohjeistuksessa kyseinen materiaali on myös yhtenä liitteenä. Lisäksi oppitunnin pääkohdat ja painopisteet testataan vähintään kahdella kysymyksellä viikkokokeen muodossa ainakin kerran jokaisen varusmiehen palveluksen aikana.

5.5 Asiantuntijoiden vierailu kohteella 16.5.2006

5.5.1 Asiantuntijoiden havainnot ja lausunnot

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen palotarkastajat Tuukka Aaltoluoto sekä Pasi Karttunen vierailivat asiantuntijan roolissa opinnäytetyön kohteena olevassa perusyksikössä 16.5.2006 klo 09.00 – 10.45 välisenä aikana. Vierailua ennen opinnäytetyön laatija oli ollut yhteydessä palotarkastaja Aaltoluotoon, jolle laadittu harjoitussuunnitelma sekä oppituntimateriaali toimitettiin internetin välityksellä

lausuttavaksi. 16.5.2006 kohteelle vierailulle tullessaan oli palotarkastajilla heille lähetetty materiaali printattuna sekä lausuttuna mukanaan.

Tilaisuus käsitti kohteeseen tutustumisen lisäksi vierailun myös peruskorjauksesta valmistumassa olevassa kohteen pohjoispäädyssä. Samalla kyettiin tekemään havaintoja luodun materiaalin käytettävyydestä myös siellä. Toiminnan kokonaiskuvan tarkennuttua käsittelivät opinnäytetyön laatija palotarkastajien johdolla heidän aineistoon merkitsemänsä havainnot, kommentit sekä muutosehdotukset.

Aikatauluihin ei kummallakaan palotarkastajalla ollut mitään huomioitavaa. Lähes kaikki muut palotarkastajien havainnot ja kommentit liittyivät aineistossa käytettyjen termien sekä sanaston oikeellisuuteen. Muutosta jota palotarkastajat suosittelivat toimintaan oli yksikön läheisyydessä mahdollisesti toteutettava varusmiesvahvuuksien selvittäminen ennen varsinaiselle kokoontumispaikalle siirtymistä. Perusteluina edelliselle he mainitsivat toiminnan nopeuden ilmoituksien kannalta sekä turhilta soitteluilta välttymisen. Lisäksi kyseenalaistettiin kokoontumispaikalla olevan lankapuhelimen luotettavuus viestivälineenä. (Aaltoluoto & Karttunen 2006.)

Asiaa hetken pohtiessamme tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että nyt suunniteltu kokoontumispaikka on ensimmäinen paikka missä vahvuudet selvitetään toiminnan aiheuttamasta mahdollisesta viiveestä huolimatta. Perusteluina ratkaisulle on tilakysymys. Kohteena olevan yksikön vieressä ei löydy selkeää aluetta riittävällä valaistuksella johon tulevaisuudessa 300 tai jopa lähes 500 varusmiestä mahtuisi vahvuuksien nopeaa tarkastusta varten. Valaistusolosuhteet eivät muodosta ongelmaa päivisin eikä kesäisin myöskään öiseen aikaan. Mahdollisten sekaannusten välttämiseksi ei nähty tarpeelliseksi toteuttaa koulutusta eri tavalla eri vuoden aikoina. Myöskään kahden vaihtoehdon kouluttamista, jossa pimeällä kokoontumispaikkana oli liikuntasali ja valoisalla parkkipaikat A-D, ei nähty toimivaksi ratkaisuksi.

Palotarkastajilta kysyttäessä arviota ajasta mikä kuuluu hälytyksestä ensimmäisten pelastusviranomaisten saapumiseen opinnäytetyön kohteelle palohälytystilanteessa saatiin arvioksi noin 8-10 minuuttia. Tosin aika on riippuvainen vuorokauden ajasta, muun liikenteen tiheydestä, ollaanko asemalla, toisessa hälytyksessä, menossa vai tulossa. Arvioinnin perustana on käytetty tilannetta jossa hälytykseen lähdetään noin 4,5 kilometrin päässä sijaitsevalta paloasemalta. (Aaltoluoto & Karttunen 2006.)

Ilmanvaihdon pysäyttämisen hätä-seis –painikkeella palotarkastajat suosittelivat lisäämään koulutukseen. Kyseiset hätä-seis –painikkeet löytyvät kohteena olevan rakennuksen molemmista päädyistä päiväystäjän toimipisteen vieressä olevasta seinästä. Samoin kerrottaessa kokoontumispaikan ulko-oven avainten aiheuttamista toimenpiteistä kyseisen oven ollessa lukittuna suosittelivat he jo aikaisemmin mainittuja muutoksia lukitusjärjestelmään tai vastaavasti avainten hallintaan. Tulevaisuudessa toteutettavien harjoitusten elävöittämiseksi palotarkastajat mainitsivat paloilmoinpainikkeen koeistin tikun hankkimista. Kyseisellä tikulla saa rakennuksen sisällä olevat palosireenit ja –kellot soimaan. (Aaltoluoto & Karttunen 2006.)

Eräänä havaintona rakennuksen eteläpäässä palotarkastajat mainitsivat rikkinäiset loisteputket, jotka himmeästi palaessaan tai välkehtiessään muodostavat paloriskin. Rikkinäisen loisteputken päälle kerääntyy pölyä joka voi aiheuttaa syttyessään tulipalon. Rikkinäiset loisteputket suositeltiin vaihtamaan mahdollisimman pian toimiviin turvallisuuden vuoksi. (Aaltoluoto & Karttunen 2006.)

5.5.2 Yhteenveto

Palotarkastajien esittämä aika-arvio ensimmäisten pelastusviranomaisten saapumisesta kohteelle tukee harjoitus suunnitelman vähimmäistason aikavaatimusta, missä tavoitteena on 10 minuutissa rakennuksen tyhjennys, varusmiesvahvuuksien selvittäminen sekä pelastusviranomaisten vastaanottovalmius Hämeen Rykmentin pääportilla. Toisaalta ratkaisevana tekijänä evakuoinnin onnistumiselle ajan suhteen ovat muodostuneet savun määrä ja siihen liittyvien myrkykaasujen muodostuminen sekä mahdolliset liekit. Viranomaisten saapuminen kohteelle henkilövahinkojen osalta on näin ollen lähestulkoon sivuseikka. Toteutettujen evakuointiharjoitusten havaintojen perusteella evakuoitava rakennus oli yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ollut henkilöistä tyhjänä noin kolmessa (3) minuutissa.

Ensimmäisten pelastusviranomaisten saapuminen Hämeen Rykmentin pääportille tuli aidosti testattua 11.10.2006. Kyseisenä päivänä samassa rakennuksessa nyt määrätyn kokoontumispaikan kanssa oleva naisten sauna oli syttynyt sähkökiukaan oikosulusta palamaan. Tuolloin Päijät-Hämeen pelastuslaitos sai automaattihälytyksen varuskunta-alueelle klo 15.07.27. Ensimmäiset pelastusviranomaiset olivat pääportilla klo 15.14.50. Näin ollen viranomaisten saapuminen kohteelle kesti 7 minuuttia 23 sekuntia. On kuitenkin muistettava se, että tuosta kohteelle saapumisesta kuluu vielä noin 1-2

minuuttia ennen kuin yhtään vettä on ruiskutettu tai yksikään palomies on astunut kohteen sisälle sammutus- tai pelastustarkoituksessa. Edellä mainitut tarkat kellonajat on saatu Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen johtavalta palotarkastajalta, Helena Metsältä, puhelimitse 23.10.2006.

Sovellettuun harjoitukseen osallistuvien henkilöiden etukäteen tiedottamisesta harjoitukseen liittyen pohdittiin vierailevien palotarkastajien samoin kuin opinnäytetyön arvioivassa seminaarissa olleiden henkilöiden kanssa. Molemmissa tilaisuuksissa tultiin siihen lopputulokseen, että turvallisuussyistä on toteutettavasta harjoituksesta tiedotettava etukäteen kaikkia siihen osallistuvia henkilöitä.

Perusteluna tiedottamisen tarpeellisuudelle nähtiin kyseiselle sovelletulle harjoitukselle sekä turvallisuustoiminnalle ylipäätään asetetut tavoitteet onnettomuuksien ennaltaehkäisystä. Ihmisten reagoiessa eri tavalla mahdollisiin ärsykkeisiin sekä havaintoihin rakennusta uhkaavaan tulipaloon liittyen voi yllättäen toteutettu harjoitukseksi tarkoitettu tilanne muuttua hätäntyneen ihmisen kamppailuksi elämästä ja kuolemasta.

Etukäteen tiedottaminen voi tapahtua esimerkiksi heti harjoituksen alussa toistamalla yksikön tiloissa kuulutuksen, josta selviää toiminnan sekä siihen mahdollisesti liittyvän kuvauksen harjoituksellinen luonne. Näin meneteltäessä voidaan entisestään minimoida harjoitukseen osallistuvien henkilöiden mahdollisista hätäntymisistä tai muista syistä johtuvia onnettomuusalttiiden ratkaisujen toteutumista. Edellä mainituilla ratkaisuilla tarkoitetaan esimerkiksi rikotuista ikkunoista tai katoilta alas turvaan hyppimistä sekä tikapuita tai vesikouruja pitkin alas laskeutumista.

Keskustelu vierailleiden palotarkastajien kanssa oli hyvin antoisaa sekä katsontakantaa avartavaa. Suurten joukkojen toiminnan johtamisessa äkillisissä poikkeustilanteissa on yksinkertaisuus hyvinkin merkittävässä asemassa. Selkeät ja mahdollisimman yksinkertaiset toimintamallit takaavat menestyksen myös palo- ja pelastustoimintaan liittyvässä rakennuksen evakuoinnissa.

6 POHDINTA

6.1 Opinnäytetyön ja sen tulosten luotettavuuden arviointi

6.1.1 Opinnäytetyön ja sen tulosten reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen sekä tutkimusmenetelmien reliabiliteetti ja validiteetti kuvaavat hankitun aineiston luotettavuutta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, miten hyvin väittämät ja kysymykset antavat tietoa juuri siitä asiasta mistä on tarkoituskin antaa. Reliabiliteetilla puolestaan ymmärretään tutkimuksessa käytettyjen mittareiden kykyä antaa ei-sattumanvaraista tietoa. Reliabiliteetti on validiteetin edellytys mutta se ei vielä takaa validiutta. (Karma 1983, 54-60.)

Opinnäytetyön ulkoista reliabiliteettia laskee se, että suoritin aineiston keruun mutta varsinkin sen analysoinnin lähes yksin. Kyselylomakkeen kysymysten yksiselitteisyys ja ymmärrettävyys testattiin joulukuussa 2005 palveluksessa oleilla varusmiehillä. Tämä nostaa opinnäytetyön ulkoista reliabiliteettia. Sisäisen reliabiliteetin varmistamiseksi käytin asiantuntijoiden vierailun yhteydessä äänitallennuksia.

Palautekyselyt kohdistin harjoituksiin osallistuneille alokkaille sekä heidän varusmiesjohtajilleen. Tämä siksi, että heillä olisi tarpeeksi kattava käsitys ja omakohtaisia kokemuksia opinnäytetyön ilmiökentästä. Näin ollen he pystyvät antamaan mahdollisimman todellista tietoa tapahtuvasta koulutuksesta.

Käsitteiden merkitykset saattavat poiketa hyvinkin paljon opinnäytetyön tekijän ja siihen osallistuneiden muiden henkilöiden välillä. Väitteiden pohjalta aiheutuvat virheet on pyritty eliminoimaan laatimalla palautelomakkeen kysymykset ja väittämät mahdollisimman selkeiksi, yksiselitteisiksi ja lyhyeen muotoon. Kaikki kysymykset käsitelivät vastaajalle tuttuja aiheita jolloin kaikilla oli yhtäläinen mahdollisuus ottaa kantaa ja vastata esitettyihin kysymyksiin.

Tulosten ja samalla koko opinnäytetyön validiteettia laskee kuitenkin se, että kyselyyn vastanneilla varusmiesjohtajilla oli laajempi näkemys asiasta kuin alokkaila lähinnä koulutustason vuoksi. Toisaalta kyseinen koulutuksellinen ero antaa kattavamman ja todellisemman kuvan käsiteltävästä aiheesta nostoen näin ollen tulosten validiteettia.

6.1.2 Opinnäytetyön ja sen tulosten objektiivisuus ja yleistettävyyys

Objektiivista on sellainen tarkastelu joka tehdään kohteen ehdoilla ja jossa kohde nähdään sellaisena kuin se oikeasti on ilman, että tarkastelija vaikuttaa lopputulokseen. Vastaavasti objektiivinen tutkimus voidaan määritellä tutkimukseksi, jonka tulokset eivät riipu siitä kuka tutkimuksen on tehnyt. Yleistettävyydellä tarkoitetaan sitä, miten hyvin saatuja tuloksia voidaan käyttää kuvaamaan tutkimuksen ulkopuolista suurempaa tai pienempää kokonaisuutta. (Karma 1983, 61, 85-86.)

Ennen palautekyselyiden ja haastattelujen aloittamista selvitin osallistujille mitä opinnäytetyö käsittelee ja mitä pyrin saamaan selville. Ennen aloitusta oli mahdollista kysyä epäselviä kohtia mutta kysymyksiä ei ilmaantunut edes kyselyiden aikana. Tämä osoittaa sen, että ohjeistus ja alustus olivat kattaneet kaiken tarpeellisen palautekyselyiden ja haastattelujen onnistumiseksi. Palautekyselyihin vastattiin nimettöminä mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta ja objektiivisuutta, koska anonymiteetti saattaa lisätä vastausten ja mielipiteiden todenmukaisuutta. Nimettömyys ei ollut esteenä vastauksiin tarvittavien tarkennusten hankkimiselle, koska palautelomakkeen esitiedoilla saatiin tarvittava kohde rajattua.

Palautteiden nimettömyys ei silti poista mahdollisuutta, että osa vastaajista olisi palautteessa vastannut vähätellen tai kärjistäen asioiden todellisuutta. Osa opinnäytetyöhön osallistuneista on saattanut paisutella kokemuksiaan ja mielipiteitään. Osa taas on saattanut vastata kuten olettavat esimiesasemassa olevan opinnäytetyön laatijan haluavan tai siten kun se on sosiaalisesti hyväksyttävää.

Opinnäytetyön ja sen tulosten objektiivisuutta saattaa laskea juuri se, että opinnäytetyön laatija on kohteena olevan perusyksikön päällikkönä liian lähellä havainnoitavaa ja arvioitavaa kohdetta. Tämä on saattanut tiedostamattomasti vaikuttaa annettujen palautteiden luonteen lisäksi myös laatijan käsityksien, mielipiteiden ja johtopäätösten objektiivisuuteen.

Luotua harjoitussuunnitelmaa ja siihen liittyvää oppituntimateriaalia on niiden laatijan lisäksi käyttänyt kolme muuta kohteena olevan perusyksikön henkilökuntaan kuluva kouluttajaa toteuttaessaan palo- ja pelastuskoulutukseen liittyviä harjoitteita. Luodun materiaalin käyttäjiltä saadut yhtenevät havainnot sekä suunniteltujen aikataulujen toimivuus nostavat opinnäytetyöntöön sekä sen tulosten objektiivisuutta.

Hämeen Rykmentin sisällä opinnäytetyön tulokset ovat yleistettävissä varusmieskoulutusta antavien perusyksiköiden eroavaisuudet varsinkin varusmiesvahvuuksissa sekä varusmiesaineuksessa huomioiden. Opinnäytetyön aikana toteutettiin koulutustapahtumiin sekä harjoituksiin osallistui yhteensä noin 141 varusmiesjohtajaa, 953 miehistöön kuluva varusmiestä ja –naista sekä opinnäytetyön laatijan lisäksi yhdeksän (9) kohteena olevan perusyksikön henkilökuntaan kuuluvaa kouluttajaa. Opinnäytetyön tuloksien voidaan olettaa kuvaavan koko opinnäytetyön kohteena olleiden varusmiesten sekä kouluttajien vallitsevia käsityksiä sekä tieto-taito-tasoa kyseisellä hetkellä. Edellä mainittu noin 1104 henkilön otanta lähes yhtä suuresta populaatiosta puoltaa varmasti edellistä olettamusta.

Tulosten yleistettävyyttä lisää Hämeen Ratsujääkäripataljoonan toisen varusmieskoulutusta antavan perusyksikön, aliupseerikoulun, toteuttamat vastaavat koulutustapahtumat ja harjoitukset. Aliupseerikoulun otanta vuosittain on noin 450 varusmiestä tai –naista aineksen ollessa noin 85% johtajakoulutukseen valittuja. Merkittäväksi aliupseerikoulun palo- ja pelastuskoulutuksen muodostaa siellä toteutettavien kurssien osallistujat. Kyseisille kursseille tulee oppilaita muista varuskunnista koko Suomen alueelta. Näin ollen Hämeen Rykmentissä kurssien aikana saatu tieto ja kokemus rakennuksen evakuointiin liittyvissä toimenpiteissä välittyvät muodossa tai toisessa jopa valtakunnallisesti Puolustusvoimien sisällä.

6.1.3 Lähdekritiikki

Opinnäytetyön aihetta sekä toiminnallista opinnäytetyötä käsittelevissä kirjallisissa lähteissä, tutkimuksissa ja muussa aineistoissa tukeuduin mahdollisimman uusiin teoksiin varmistaakseni tiedon ajanmukaisuuden. Opinnäytetyön tietoperustan sekä teoriapohjan luomisessa käytetyt lähteet eivät olleet uusimpia mahdollisia niissä olevien kokonaisuuksien kuitenkaan olematta vanhentunutta.

Palotarkastajien antamat lausunnot laadituista aineistoista olivat asiantuntijoiden antamia. Asiantuntijuuden perustelen heidän koulutuksellaan, työkokemuksellaan sekä tehtävillään Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella. Palotarkastajien asiantuntijuus varmistaa heiltä saatujen lausuntojen, havaintojen sekä ehdotusten ajanmukaisuuden sekä sen hetkisen tieto-taito -tason.

Palautekyselyistä saadut havainnot sekä mielipiteet koskivat vain kohteena olleen perusyksikön koulutuksen kehittämistä. Harjoituksiin osallistuneet edustavat tiedoiltaan, taidoiltaan sekä mielipiteillään merkittävästi opinnäytetyön kohdetta. Osallistuneiden saapumiserien kesken koulutus poikkesi melko vähän toisistaan. Mainittavimmat eroavuudet johtuivat luonnollisesti koulutuksen kehittymisestä, vuodenajasta, osallistujamääristä sekä kohteena olevan kasarmin pohjoispään peruskorjauksen valmistumisesta.

6.2 Oppinäytetyön onnistumisen arviointi

Opinnäytetyö ja varsinkin sen tuloksena syntynyt materiaali palvelee työelämän tarpeita hyvin. Tästä osoituksena on 15.9.2006 tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena laaditun harjoitussuunnitelman sekä oppituntimateriaalin jakaminen Hämeen Rykmentin turvallisuuspäivänä kaikkien varusmieskoulutusta antavien perusyksiköiden kohdevastaaville (6 kpl) sekä kaikkiin kadettien ja henkilökunnan koulutuksesta vastaaviin osastoihin ja kouluihin (2 kpl). Lisäksi edellä mainitun materiaalin saivat myös Hämeen Rykmentin ja Hämeen Ratsujääkäripataljoonan komentajat, Hämeen Rykmentin turvallisuusala sekä päävartio. Edellinen toiminta on varmuudella omalta osaltaan kehittänyt tai vähintäänkin ylläpitänyt mainittujen työpisteiden turvallisuuskulttuuria.

Kohdevastaavan tehtävät palo- ja pelastusalan osalta omalta kohdaltani sekä myös mahdollisen seuraajani kohdalta tulee täytetyksi siitä annettujen käskyjen ja ohjeistuksien mukaisesti. Samoin nyt tehty työ on jo saanut aikaan vastaavia prosesseja niin yleisen kuin pelkästään palvelusturvallisuudenkin parantamiseksi.

Hämeen Rykmentin muiden perusyksiköiden kohdevastaavilta en raportin kirjoittamiseen mennessä kerännyt mahdollisia käyttäjän havaintoja tai kommentteja. Tämä siksi, että tämän opinnäytetyön rajausten mukaisesti keskityttiin vain yhteen yksikköön ja siellä tapahtuvaan toimintaan.

Tämä opinnäytetyö ei suinkaan pääty raportin kirjoittamiseen. Luonnollisesti nyt luotua materiaalia kehitetään ja muokataan tulevaisuudessa saatavien havaintojen, palautteiden sekä tarpeiden mukaisesti. Aiheeseen liittyvän opetusvideon tai dvd:n mahdollinen sisältö on alustavasti valmisteilla vaikkakin vasta suunnittelun alkuvaiheessa. Samoin sovellettujen harjoitusten elävöittäminen sekä mahdollisesti

palo- ja pelastusviranomaisten mukaan saattaminen kyseisiin harjoituksiin on kokonaisuuden kehittämisen kannalta merkittävää.

Opinnäytetyölle asetettujen tavoitteiden tultua saavutetuiksi sekä edellisiin havaintoihin tulosten käytettävyydestä voin omasta mielestäni perustellusti todeta opinnäytetyön onnistuneen. Ilmenneet kehittämistarpeet ja –ideat on toteutettu sekä otettu huomioon opinnäytetyötä tehtäessä. Ehkä ainut mitä ei vielä ole kokeiltu eikä mitattu on palotarkastajien tämän raportin kohdassa 4.6.1 suosittelman toimintamallin toteuttaminen. 1/07 saapumiserä arviolta noin 215 alokkaan ja noin 40 varusmiesjohtajan vahvuudella aloittaa palveluksen suorittamisen 8.1.2007. Ehkäpä kyseisen tammikuisen viikon lauantaina ehdotettu toimintamalli koulutetaan ja siitä noin kuukauden päästä sovelletussa harjoituksessa mitataan.

6.3 Oman oppimisen arviointi

Päätoimeni työtehtävät liittyvät suurimmaksi osaksi erilaisten opetus- ja koulutustapahtumien luomiseen, tavoitteiden asetteluun, suunnitteluun, kehittämiseen, arviointiin sekä toteutukseen. Toimenkuvalla on vaikutus hyvinkin suurten joukkojen toimintaan. Työtä tehdään tilanteesta riippuen itsenäisesti tai työryhmissä. Työtehtävien eri vaiheissa tarvittava tieto, taito ja asiantuntijuus saadaan joko oman yksikön sisältä, itse opiskellen ja kouluttautumalla tai sitten se haetaan eri sidosryhmiltä ja yhteistyökumppaneilta erilaisilla menetelmillä. Suuret ja yllättävätkään muutokset eivät työtehtävissäni ole vieraita vaan lähinnä päinvastoin. Tämä johtuu suurelta osin toimintaympäristöstä sekä siinä toimivien tahojen ulottuvuuksista. Näin ollen on vaikea sanoa mitä on oppinut tämän opinnäytetyöprosessin ja mitä samaan aikaan suorittaman päätoimen tehtävien myötä.

Ammatillinen osaamiseni on varmasti lisääntynyt ja syventynyt niin opinnäytetyön kuin myös koko Laurean Ammattikorkeakoulussa suorittamieni opintojen myötä. Valmiudet ja kyvyt soveltaa saatuja tietoja sekä taitoja käytäntöön ovat niin ikään kehittyneet kohdallani.

Itsenäinen työskentely on yksi vahvuusalueeni. Opinnäytetyön prosessin eri vaiheiden aikana olen päässyt harjoittelemaan jaetun asiantuntijuuden myötä edellä mainitun vahvuusalueeni varjopuolta. Kaikkea ei ole voinut tehdä itse vaan on ollut pakotettu kääntymään muiden puoleen prosessin eteenpäin saattamiseksi.

Tiedon ja aineiston kerääminen opinnäytetyöprosessin aikana on lisännyt valmiuksiani systemaattiseen tiedon etsintään. Kehittyessäni tiedon hakijana lähteisiin kohdistunut kriittisyys on kasvanut. Lukemansa tekstin jälkeen jää hyvinkin usein miettimään miten kirjoittaja on päätenyt esittämiinsä johtopäätöksiin. Tiedon ja aineiston hankkimisen sekä siihen liittyvän kriittisen arvioinnin kehittymisestä on luonnollisesti hyötyä tälläkin hetkellä päätyössäni. Jatkossa kyseisen hyödyn arvo nousee entisestään suorittaessani virkauraan liittyviä jatkokursseja Puolustusvoimissa.

Opinnäytetyön raportin kirjoittaminen ja siihen liittyneen muun materiaalin tuottaminen sekä niiden esittäminen ovat niin ikään kehittäneet kykyäni kirjalliseen ja suulliseen viestintään. Tosin päätyöni toimenkuvan ollessa ihmisten ja asioiden johtamista sekä säännöllistä esilläoloa ajoittain suurtenkin osastojen edessä ei varsinkaan suullinen viestintä ja esiintyminen ollut missään vaiheessa haasteena. Toki aina voi kehittyä ja kehittää.

Sen sijaan toiminnan kirjaaminen tutkimuksellisen raportin muotoon on ollut ajoittain suurikin haaste. Tämä on luonnollinen seuraus päätyössäni tapahtuvasta kirjallisen materiaalin tuottamisesta, jossa sisältö on pääosin käskyjä ja ohjeita tiettyjen asioiden tai kokonaisuuksien toteuttamiseksi. Puolustusvoimien teksteissä käytetty termistö lauserakenteista puhumattakaan eivät aina ole ulkopuolisten tahojen helposti ymmärrettävissä. Tilanne kuitenkin muuttuu jo varusmiehillä heidän palvelusaikanaan. Kaksi viikkoa palveluksessa ollut alokas ymmärtää ilmoitustaululla olevaa päiväpalvelusohjelmaa tai harjoituskäskyssä ohjeistettuja tavoitteita aivan toisella tavalla verrattuna aikaisempaan.

Tutkivan työtteen muodostumista tässä opinnäytetyöprosessissa ovat varmasti edesauttaneet aikaisemmin hankittu kyky oppia palautteesta ja kritiikistä. Leikkisästi voin kuitenkin todeta, että jos kriittistä palautetta ei Puolustusvoimissa tai sen eri kouluissa ole oppinut antamaan, sietämään, ottamaan vastaan ja käyttämään sen tarjoamia ajatuksia hyödyksi ei sitä varmuudella opi sen paremmin missään muualla. Samoin omien mielipiteiden, näkemyksien ja käytettävien menetelmien perusteluun on tullut panostettua varsinkin varusmiesten parissa työskennellessä.

Tämä opinnäytetyöprosessi kuten myös koko opiskeluni Laureassa on sisältänyt monenlaisia yllättäviä mutta myös arvattavissa olevia muutoksia. Näiden muutosten johdosta olen joutunut miettimään aihetta, aikatauluja, tavoitteita ja rajoituksia useaan

kertaan. Arvot ja asenteet ovat niin ikään olleet koetuksella. Itselleni opinnäytetyön ja samalla opinnoissani valmistuminen saattavat yhden erittäin merkittävän ajan elämässäni päätökseen. Keskeneräiset opinnot sekä opinnäytetyö ovat vaivanneet itseäni aivan liian kauan. Halu kehittyä ja kehittää on ollut ja tulee aina olemaan kova. Eivätkä opinnot kohdallani varmasti pääty tähän. Nykyisessä yhteiskunnassa ja sen työelämän parissa oppiminen sekä itsensä aktiivinen kehittäminen on muotoutunut elinikäiseksi prosessiksi.

LÄHTEET

Aaltoluoto, T & Karttunen, P. 2006. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen palotarkastajien vierailu kohteella sekä asiantuntijalausunnot 16.5.2006. Esikuntaeskadroona. Lahti.

Esikuntaeskadroonan riskianalyysilomakkeet. 17.3.2005 & 26.4.2006. Hämeen Rykmentti. Lahti.

Gröhn, T. & Jussila, J. 1992. Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Heikkilä, M. 2005. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen talon turvallisuuspäällikön kurssi 87C. Luentomoniste ja muistiinpanot 16.11.2005. Lahti.

Heikkurinen, T. 1994. Kouluttamisen perusteet. Pieksämäki: RT-paino.

Hämeen Rykmentti, Operatiivinen toimisto. 2004. Hämeen Rykmentin kohdevastaavien koulutus 11.01.2005 (R5153/5.1/D/III). Lahti

Karma, K. 1983. Käyttäytymistieteiden metodologian perusteet. Keuruu: Otava.

Liesinen, K. (työryhmä). 2004. Sotilaan käsikirja. Helsinki: Edita Prima.

Linjala, T. & Waittinen, M. 2005. Poistumisharjoitusopas. Porvoo: Laakapaino.

Paloposki, T., Myllymäki, J. & Weckman, H. 2002. Luotettavuusteknisten menetelmien soveltaminen urheiluhallin paloturvallisuuden laskentaan. Espoo: Otamedia. (<http://virtual.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2002/T2181.pdf>)

PEkoul-os:n PAK A 01:05.01.01. 1997. Varusmieskoulutuksen yleisjärjestelyt.

PEkoul-os:n PAK A 09:01.01. 2002. Palvelusturvallisuutta säätelevien normien hierarkia.

PEturv-os:n PAK 05:01.01. 2005. Sotilaskohteiden turvallisuusvyöhykkeet.

Rannikko, E. (työryhmä). 1984. Kouluttajan Opas. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Sotilasjohtaja I. 1990. Sotilasjohtaja I osa (luonnos). Helsinki: Valtion Painatuskeskus.

Toiskallio, J. 1998. Sotilaspedagogiikan perusteet. Hämeenlinna: Karisto.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Weckman, H. 1997. Rakennuksista poistumisen laskennallinen arviointi. Espoo: Valtion teknillinen tutkimuskeskus.

LIITTEET

| | |
|--|----|
| Liite 1 Varusmiesyksikön evakuointiharjoituksen harjoitussuunnitelma | 48 |
| Liite 2 Harjoitussuunnitelman 1. jakson oppituntimoniste | 58 |
| Liite 3 Evakuointiharjoituksen palautelomake (14.1.2006) | 64 |
| Liite 4 Evakuointiharjoituksen palautelomake (11.2.2006) | 65 |
| Liite 5 Koonnos sovellettujen harjoitusten mittaustuloksista | 66 |
| Liite 6 Koonnos muiden harjoitusten mittaustuloksista | 67 |

VARUSMIESYKSIKÖN EVAKUOINTIHARJOITUKSEN HARJOITUSSUUNNITELMA**HÄMEEN RYKMENTTI**

Hämeen Ratsujääkäripataljoona
Esikuntaeskadroona
Lahti

HARJOITUSSUUNNITELMA

.11.2006

Aihe: Varusmiesyksikön evakuointi rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa.

Opetustarkoitus: Harjoituksen jälkeen Esikuntaeskadroonan tiloissa majoittuvat varusmiehet / kurssilaiset osaavat toimia rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa.

Aika: P-kauden alussa / kurssien alkaessa.

Paikka: Auditorio / EsikEsk: Ika:t, kerrosten aulat.

Osasto: Kerroksittain (vähintään) / koko rakennus kootusti (tavoite).

Varustus: Oppituntivarustus ja ulkoiluvarustus (tarvittava ulkoiluvarustus noudetaan tarvittaessa ennen tutustumiskierrosta).

Koulutusvälineet: Videotykki, piirtoheitin, yksikön päivystäjän ohje.

Valmistelut: AV-laitteiden tarkastus, palo-ovet auki (1-2 krs, välitila), alkusammutusvälineiden paikkojen tiedustelu ennen tutustumiskierrosta. Huom ! Sovellettua harjoituksesta ilmoittaminen (**osallistujat, päävartio, hätäkeskus**) !

Aikalaskelma:

| | |
|---------------------------------------|---------------|
| Harjoituksen aloittaminen | 5 min |
| I Jakso: Oppitunti | 30 min |
| II Jakso: Tutustumiskierros | 30 min |
| III Jakso: Harjoittelu | 45 min |
| IV Jakso: Sovellettu harjoitus | 30 min |

(sovellettu harjoitus voidaan myös toteuttaa erillisenä harjoituksena)

Harjoituksen päättäminen **10 min**

Yhteensä: **120 + 30 = 150 min**

Liitteet:

1. Luonnos reiteistä kokoontumispaikalle
2. Luonnos kokoontumispaikasta
3. Varusmiesyksikön sovelletun evakuointiharjoituksen seurantalomake

| OPETETTAVAT ASIAT | AIKA | OPETUSTAPA | | | | | | | | |
|---|----------------------|--|----------------------|----------|-----------------|----------|-------------------------|----------|---------------------|--|
| <p><u>Harjoituksen aloittaminen:</u></p> <p>Harjoituksen aiheena on toiminta tulipalotilanteessa.</p> <p>Harjoituksen jälkeen teidän on:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava toimia rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa, - tiedettävä kerroksien alkusammutusvälineet ja niiden sijainti kerroksissa, - osattava evakuointireitit kerroksesta kokoontumispaikalle, - osattava toimenpiteet kokoontumispaikalla (eri tehtävissä). <p>- tavoitteen 10 min:ssa : rakennus tyhjä, vahvuudet selvillä ja päivystäjät käsketyllä paikalla !</p> <p>Harjoitus muodostuu neljästä (4) eri jaksosta:</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">I Oppitunti</td> <td style="text-align: right;">(30 min)</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">II Tutustumiskierros</td> <td style="text-align: right;">(30 min)</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">III Harjoittelu</td> <td style="text-align: right;">(45 min)</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">IV Sovellettu harjoitus</td> <td style="text-align: right;">(30 min)</td> </tr> </table> <p>(huom: sovellettu harjoitus voidaan toteuttaa myös erillisenä harjoituksena)</p> <p>Esimerkki huoneistopalon kehittämisestä.</p> <p>Eri onnettomuustilanteita yhdistää aina <i>epätietoisuus, pelko, sekasorto ja yhtäkkisyys!</i></p> | I Oppitunti | (30 min) | II Tutustumiskierros | (30 min) | III Harjoittelu | (45 min) | IV Sovellettu harjoitus | (30 min) | <p>5 min</p> | <p>Oppilaat luokassa / vast tilassa.</p> <p>Kerro harjoituksen aihe ja opetustarkoitus, harjoituksen sisältämät jaksot ja niiden sisältö.</p> <p>Herätä joukko aiheeseen (esim):</p> <p>Mitä palaminen vaatii?</p> <ul style="list-style-type: none"> - palavaa ainetta / materiaalia, lämpöä ja hapetta. <p>Miten palaminen tai sen jatkuminen estetään?</p> <ul style="list-style-type: none"> - ei palavaa ainetta / materiaalia, ei lämpöä, ei hapetta. <p>Sammuttaminen voi tapahtua neljällä (4) eri tavalla:</p> <ul style="list-style-type: none"> - raivaamalla --> palava materiaali pois - jäädyttämällä --> lämpö pois - tukahduttamalla --> happi pois (esim. sammutuspeite) - edellisten yhdistelmillä (esim. vesi --> jäädyttää ja muodostuva vesihöyry tukahduttaa = sitoo itseensä hapetta, käsiammutin = antikatalyyssi). <p>Katsotaan video huoneistopalon kehittämisestä. Kiinnitetään huomiota palon, lämpötilan ja savun kehittymiseen.</p> <p>Kun osaa/tietää/on harjoitellut miten tulipalotilanteessa toimii, säästyy ihmishenkiä ja materiaaliset menetykset ovat pienempiä.</p> |
| I Oppitunti | (30 min) | | | | | | | | | |
| II Tutustumiskierros | (30 min) | | | | | | | | | |
| III Harjoittelu | (45 min) | | | | | | | | | |
| IV Sovellettu harjoitus | (30 min) | | | | | | | | | |
| <p><u>I Jakso: Oppitunti:</u></p> <p>Havaitessaan tulipalon kerroksen päivystäjä / yksittäinen henkilö suorittaa välittömästi hälytyksen huutamalla: “YKSIKÖSSÄ PALOHÄLYTYS !”</p> <p>Palohälytys on välitettävä pikimmiten koko rakennukseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kerrokset 1 - 2 - rakennuksen molemmat päädyt - HämR:n päävartio - Liikuntasalin avaimen nouto <p>Palohälytyksessä koko rakennuksen henkilöstön evakuointi käsketyille kokoontumispaikalle, Liikuntasaliin, on aloitettava välittömästi !</p> | <p>30 min</p> | <p>Kerro piirtoheitintä/vast apuna käyttäen toimenpiteet havaittaessa / epäiltäessä tulipalo rakennuksessa.</p> <p>--> jokainen toistaa hälytyksen!</p> <p>--> päivystäjä käskee tarvittavat palohälytyksen välittäjät ja avainten noutajat, jotka ilmoittautuvat apuvalvojille kokoontumispaikalla tehtävän suoritettuaan (eivät enää palaa takaisin omaan kerrokseen).</p> <p>Näytä / piirrä kuvan käsketyistä kokoontumispaikasta ja siitä miten eri kerrokset ryhmittyvät ko. alueelle (Liikuntasali).</p> | | | | | | | | |

| OPETETTAVAT ASIAT | AIKA | OPETUSTAPA |
|--|------|--|
| <p>Päivystäjä:</p> <p>Soittaa tai káskee soittamaan yleiseen hätänumeroon 112 ja selvittää:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 112 - missä ja mikä palaa - kuinka laaja palo on - onko henkilövahinkoja - mitä toimenpiteitä tehty - ilmoittajan nimi ja puhelinnumero. <p>Älä sulje puhelinta ennen kuin saat siihen luvan ! Ilmoita mahdollisista muutoksista tilanteessa !</p> <p>Päivystäjä tai hänen káskemä henkilö suorittaa tilanteesta ilmoituksen myös HämR:n päävartioon vartiopäällikölle puhelimella (46615 / 46616) tai lähetillä.</p> <p>Päivystäjän johdolla arvioidaan tilanne:</p> <p>a.) tarvitseeko / voidaanko aloittaa alkusammutustoimenpiteet / tulipalon rajoittaminen?</p> <p>b.) milloin on itse pelastauduttava?</p> <p>Päivystäjä poistuu itse viimeisenä kerroksesta varmistaen, että kerros on tyhjä.</p> <p>Kaikkien kerrosten päivystäjät siirtyvät poistuttuaan kerroksestaan káskettyyn paikkaan (Päävartion kulma) ja valmistautuu vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - missä palaa, miten laaja palo on - mitä toimenpiteitä on tehty (sammutus / rajoitus) - onko kerrokset / rakennus tyhjä (evakuoinnin vaihe) - jne. <p>Tuvan esimies / vast:</p> <p>Toistavat palohälytys- ja evakuointikäskyn.</p> <p>Valvovat tupien ja alueiden evakuoinnin.</p> <p>Kokoavat tupansa ja tarkastaa vahvuuden kásketyllä kokoontumispaikalla (Liikuntasali).</p> <p>Puuttuvista henkilöistä / vast välittömästi ilmoitettava!</p> | | <p>Kysele ja kerro toiminta soitettaessa yleiseen hätänumeroon.</p> <p>Päivystäjä káскеe itselleen apulaisia, jotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - välittävät palohälytyksen koko rakennukseen (kerrokset 1-2, rak:n molemmat päädyt) - suorittavat hälytyssoiton (112) - välittävät hälytyksen päävartioon (46615 / 46616) - noutavat liikuntasalin ulko-oven avaimen ja avaavat ko. ovet (virka-ajan ulkopuolella, muuna ajankohtana) - auttaa evakuoinnissa - jne. <p>--> rakennuksen ilmastonin pysäyttäminen HÄTÄ – SEIS -panike !</p> <p>--> huomioi liikuntasalin avaimen nouto!</p> <p>--> painopisteenä mahdollisen tulipalon rajoittaminen (ikkunat ja ovet kiinni).</p> <p>--> tupien ja alueiden ovet kiinni merkinä ko. tilan tyhjiydestä, apuvalvojat sekä tupien esimiehet poistuvat kerroksista ja/tai tuvista viimeisenä.</p> <p>--> ”YKSIKÖSSÄ PALOHÄLYTYS – EVAKUOINTI PÄÄ- / PALVELUS-PORTAAN KAUTTA!”</p> <p>--> toiminnan riipeys, tilanteenmukainen varustus.</p> <p>--> apuvalvojalle (liikuntasalin valvojan pöytä, puhno 46607).</p> |

| OPETETTAVAT ASIAT | AIKA | OPETUSTAPA |
|---|------|--|
| <p>Apuvalvoja / vast:</p> <p>Toistavat palohälytys- ja evakuointikäskyn.</p> <p>Valvovat kerrosten evakuoinnin.</p> <p>Kokoavat tiedot tuvan esimiehiltä ja toimittaa ne puhelimella päävartioon.</p> <p>Puuttuvista henkilöistä / vast välittömästi ilmoitettava!</p> <p>Yksittäinen varusmies, kurssilainen / vast:</p> <p>Toimivat annettujen ohjeiden ja käskyjen sekä harjoitellun toiminnan mukaisesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - toistavat palohälytys- ja evakuointikäskyn - sulkevat ovet ja ikkunat poistuessaan tilasta - säilyttävät maltin ja rauhallisuuden, toimien silti ripeästi - auttavat apua tarvitsevia - äänenkäyttö minimiin. <p>Ennaltaehkäisy:</p> <p>Yksikön tiloissa EI SAA SÄILYTTÄÄ MITÄÄN helposti syttyviä eikä räjähtäviä aineita.</p> <p>Jokaisen rakennuksessa majoittuvan on tutustuttava yksikön päivystäjän ohjeen liitteeseen: Toiminta tulipalotilanteessa.</p> <p>Jokaisen on pidettävä yllä hyvää sisäjärjestystä ja siisteyttä (kulkureitit vapaana, ylimääräinen palokuorma poissa, jne).</p> <p>Jokainen on velvollinen puuttumaan ja korjaamaan (aloittamaan korjaustoimenpiteet) havaitsemansa epäkohdan / epäkohdat !</p> <p>Kukaan ei vaaranna omaa tai toisen henkeä materiaalin pelastamisella, tulipalon / vast. tilanteessa</p> <p>TURVALLISUUS ON YHTEINEN ASIA JA VALVONTA ON PARASTA PALONTORJUNTAA !</p> | | <p>--> "YKSIKÖSSÄ PALOHÄLYTYS – EVAKUOINTI PÄÄ- / PALVELUS-PORTAAN KAUTTA!"</p> <p>--> toiminnan riipeys, tilanteenmukainen varustus.</p> <p>--> päävartio (46615 / 46616).</p> <p>Poistuttaessa tuvista / kerroksen muista tiloista ikkunat ja ovet suljettava, erityisesti palo-ovet !</p> <p>--> tilanteenmukainen varustus (päiväpeitto / vast, suihkujalkineet).</p> <p>--> johtaminen helpottuu.</p> <p>Päivystäjän / apupäivystäjien tehtäviin kuuluu vuoronsa aikana tarkkailla ja tarvittaessa sulkea tarpeettomasti avoinna olevat ovet ja ikkunat sekä päällä olevat sähkölaitteet.</p> <p>Jokainen on velvollinen myös itse sulkemaan tarpeettomasti avoinna olevat ovet ja ikkunat sekä päällä olevat sähkölaitteet (energiansäästö + paloturvallisuus).</p> <p>--> Materiaalia saa aina uutta, mutta ihmishenkiä ei !</p> <p><i>Harjoitustilanteen ollessa kyseessä annetaan harjoituksen alkaessa kuulutus: "Tämä on harjoitus! Tämä on Harjoitus!"</i></p> |

| OPETETTAVAT ASIAT | AIKA | OPETUSTAPA |
|---|----------------------|--|
| <p><u>II Jakso: Tutustumiskierros:</u></p> <p>Evakuointireitit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - palvelusportaan kautta - pääportaan kautta. <p>Alkusammutusvälineet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - käsisammuttimet - vesipostit (20 m letkulla) - sammutuspeitteet. <p>Kokoontumispaikka:</p> <p>Kaikki kokoontuvat Liikuntasaliin, missä tuvan esimiehet / vast järjestävät joukkueet / kurssit joukkueittain järjestykseen ja tarkastavat vahvuuden.</p> <p>Apuvalvojat / vast kokoavat tiedot ja toimittavat ne puhelimella päävartioon (46615 / 46616).</p> <p>Puuttuvista henkilöistä välittömästi ilmoitus puhelimella päävartioon (46615 / 46616)!</p> | <p>30 min</p> | <p>Kouluttajan johdolla kierretään evakuointireitit kokoontumispaikalle.</p> <p>Kouluttaja kertoo / näyttää palo-ovien aukaisun kun ne on lukittuina = pitkäsalvan käyttö.</p> <p>Samalla kouluttaja näyttää mistä pääsee muihin kerroksiin (palohälytyksen välittäminen).</p> <p>Kouluttaja näyttää kerroksen alkusammutusvälineiden sijainnin ja kertoo niiden käytön / käyttöperiaatteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnataan sinne missä palaa (liekkien juureen) - alhaalta ylös, edestä taakse. <p>Kokoontumispaikalla (Liikuntasali) kouluttaja näyttää missä / millä alueella on kyseisen joukon / joukkojen tarkka kokoontumispaikka.</p> <p>Kerrataan nopeasti toimenpiteet kokoontumisalueella ja kuka vastaa mistäkin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - yksittäinen varusmies --> toimii ohjeiden ja koulutuksen mukaan - tuvan esimies / vast --> järjestää tupansa käsketylle alueelle ja tarkastaa vahvuuden, jonka toimittaa apuvalvojille / vast - apuvalvoja / vast --> kokoaa joukkueensa / vast vahvuustiedot ja toimittaa ne puhelimella päävartioon. <p>Puuttuvista henkilöistä välittömästi ilmoitus puhelimella päävartioon.</p> |

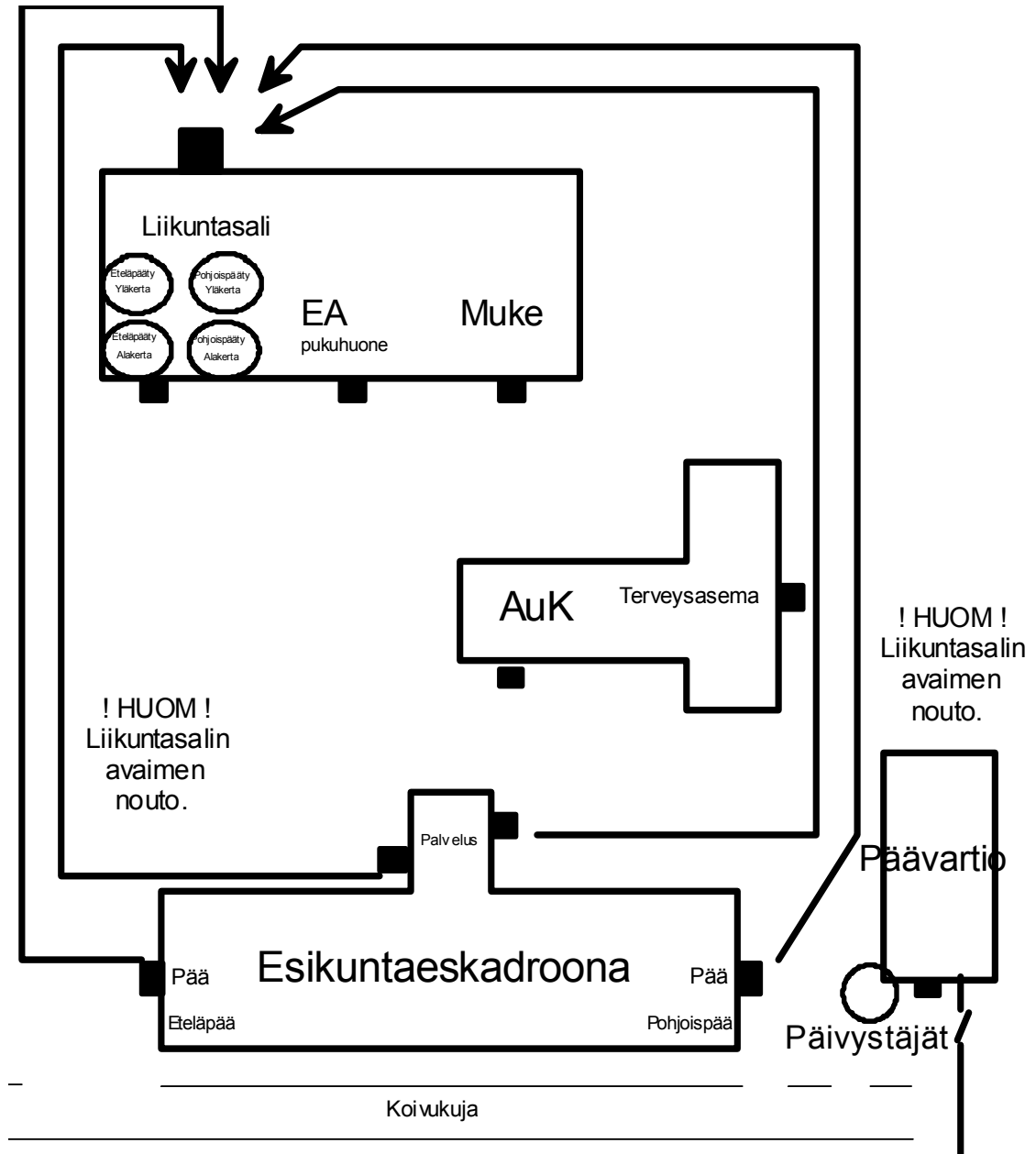
| OPETETTAVAT ASIAT | AIKA | OPETUSTAPA |
|--|----------------------|---|
| <p><u>III Jakso: Harjoittelu:</u></p> <p>Harjoitellaan siirtyminen evakuointireittejä pitkin kokoontumispaikalle sekä toiminta siellä.</p> <p>Kaikessa toiminnassa huomioita riipeys, turvallisuus ja joustavuus !</p> <p>Toiminnan aloittaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hälytyksen ja evakuointikäskyn toistaminen - ”tilanteenmukainen” varustus - liikuntasalin avaimen noutaminen <p>Käytävillä liikkuminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - otetaan muut liikkujat myös huomioon - jos savua , kyyryssä / kontaten / vast --> savu (ml. kaasut) nousevat ylös, jolloin matalalla helpompi hengittää! - äänen käyttö minimiin ! <p>Ovet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ensimmäinen pitää oven auki kaikille - oven avaaja / auki pitäjä vastaa oven sulkemisesta kun kaikki ovat tulleet ulos (palon rajoittaminen) - liikuntasalin oven avaimen nouto <p>Portaikossa liikkuminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - otetaan muut liikkujat myös huomioon - alaspäin mennään portaiden ”sisäkaarta”, jolloin voidaan pitää kiinni tukikaiteesta (“ulkokaari” ylöspäin menoa varten) - äänen käyttö minimiin, jotta toiminnan johtaminen helpottuu ! <p>Ulkona liikkuminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - riipeästi, äänen käyttö minimiin, jotta toiminnan johtaminen helpottuu ! <p>Kokoontumispaikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - äänen käyttö minimiin, - toimitaan komentojen, käskyjen ja ohjeiden mukaan sekä harjoitellulla tavalla - vahvuudet selville - apua tarvitsevien auttaminen - kokoontumispaikalta ei poistu kukaan ilman henkilökunnan lupaa ! | <p>45 min</p> | <p>Vaihe kerrallaan siirrytään kouluttajan käskyjen mukaan evakuointireittejä pitkin kokoontumispaikalle.</p> <p>Kouluttaja näyttää / kertoo suoritettavat toimenpiteet.</p> <p>Koulutettavat harjoittelevat kouluttajan ohjeiden mukaan.</p> <p>--> päivystäjän, apuvalvojan, tuvan esimiesten toiminta</p> <p>--> päiväpeitto ja suihkujalkineet</p> <p>--> käsketty henkilö(t)</p> <p>--> toiminnan aktiivisuutta sekä riipeyttä korostettava!</p> <p>--> kukaan ei liiku yksin!</p> <p>--> toiminnan johtaminen helpottuu!</p> <p>--> oven avaus <-> portaikossa jo liikkuvat</p> <p>--> avaimen nouto käskettävä!</p> <p>--> toiminnan johtaminen helpottuu!</p> <p>Huom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuvan esimiesten / vast toiminta - apuvalvojen toiminta - palohälytyksen välittäjän toiminta - päivystäjän toiminta - miehistön toiminta |

| OPETETTAVAT ASIAT | AIKA | OPETUSTAPA |
|--|---|---|
| <p><u>IV Jakso: Sovellettu harjoitus:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - suorittavat hälytyksen - välittävät hälytyksen - noutavat liikuntasalin avaimen - aloittavat rakennuksen evakuoinnin - siirtyvät kokoontumispaikalle - päivystäjät siirtyvät käsketylle paikalle - selvittävät vahvuudet ja välittävät ko. tiedot puhelimella päävartioon (46615 / 46616) - jatkavat toimintaa kouluttajan / pelastushenkilöstön ohjeiden mukaisesti <p>- tavoitteena ko. asiat suoritettu 10 min:ssa</p> <p><u>Harjoituksen päättäminen:</u> (esim. kokoontumispaikalla / vast)</p> <p>Kerrataan harjoituksen opetustarkoitus ja tavoite.</p> <p>Saavutettiin asetettu tavoite?</p> <p>Kerrataan toimenpiteiden pääkohdat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - todetaan palo - "palohälytys" ja sen toistaminen / välittäminen - aloitetaan evakuointi - liikuntasalin avaimen nouto - siirrytään kokoontumispaikalle - selvitetään vahvuus (puuttuuko joku) - kukaan ei poistu kokoontumispaikalta ilman lupaa (kouluttaja, vartiopäällikkö, pelastushenkilöstö) <p>Annetaan palaute sovelletusta harjoituksesta.</p> <p>Koulutettavien palaute harjoituksesta.</p> <p style="text-align: center;">Älä luule vaan tiedä, sillä turvallisuus on yhteinen asia !</p> <ul style="list-style-type: none"> - valvokaa ja noudattakaa - puuttukaa epäkohtiin - jos kysyttävää / epäselvää --> <p style="text-align: center;">KYSYKÄÄ JA SELVITTÄKÄÄ !</p> | <p style="text-align: center;">30 min</p> <p style="text-align: center;">10 min</p> | <p>Sovelletussa vaiheessa annetaan palohälytys ja koulutettavat toimivat opetetulla tavalla.</p> <p style="text-align: center;">Huom ! Informoi harjoituksesta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - harjoitukseen osallistujat (kuulutus/vast) - päävartio / vartiopäällikkö - HämR:n terveysasema - HÄKE (tarvittaessa) <p>Kouluttajat kellottavat eri toiminnot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kokonaisaika (ainakin tämä) - hälytys suoritettu - soitto 112, soitto päävartioon (46615) - kerros tyhjä - siirtyminen kokoontumispaikalle - toiminta kokoontumispaikalla <p>Kouluttajat kertovat päästiinkö harjoituksen tavoitteeseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - paljonko aikaa kului rakennuksen evakuointiin ? - evakuoitavien varustus ja toiminta ? - tuliko ovet ja ikkunat suljettua ? - täsmääkö vahvuudet ? - äänen käyttö ? - turvallisuus ? - toimivuus ? <p>Kouluttajat antavat palautteen sovelletun harjoituksen toiminnasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mitä hyvää ? - mitä kehitettävää ? <p>Kouluttajat kysyvät koulutettavien näkemystä / palautetta toteutetusta harjoittelusta.</p> <p style="text-align: center;">Palokellojen soiminen tai huudettu palohälytys tarkoittaa välitöntä poistumiskehotusta kaikille kiinteistössä oleville --> harjoitustilanteista annetaan kuulutus !</p> |

Varusmiesyksikön evakuointi rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa harjoitussuunnitelman

Liite 1

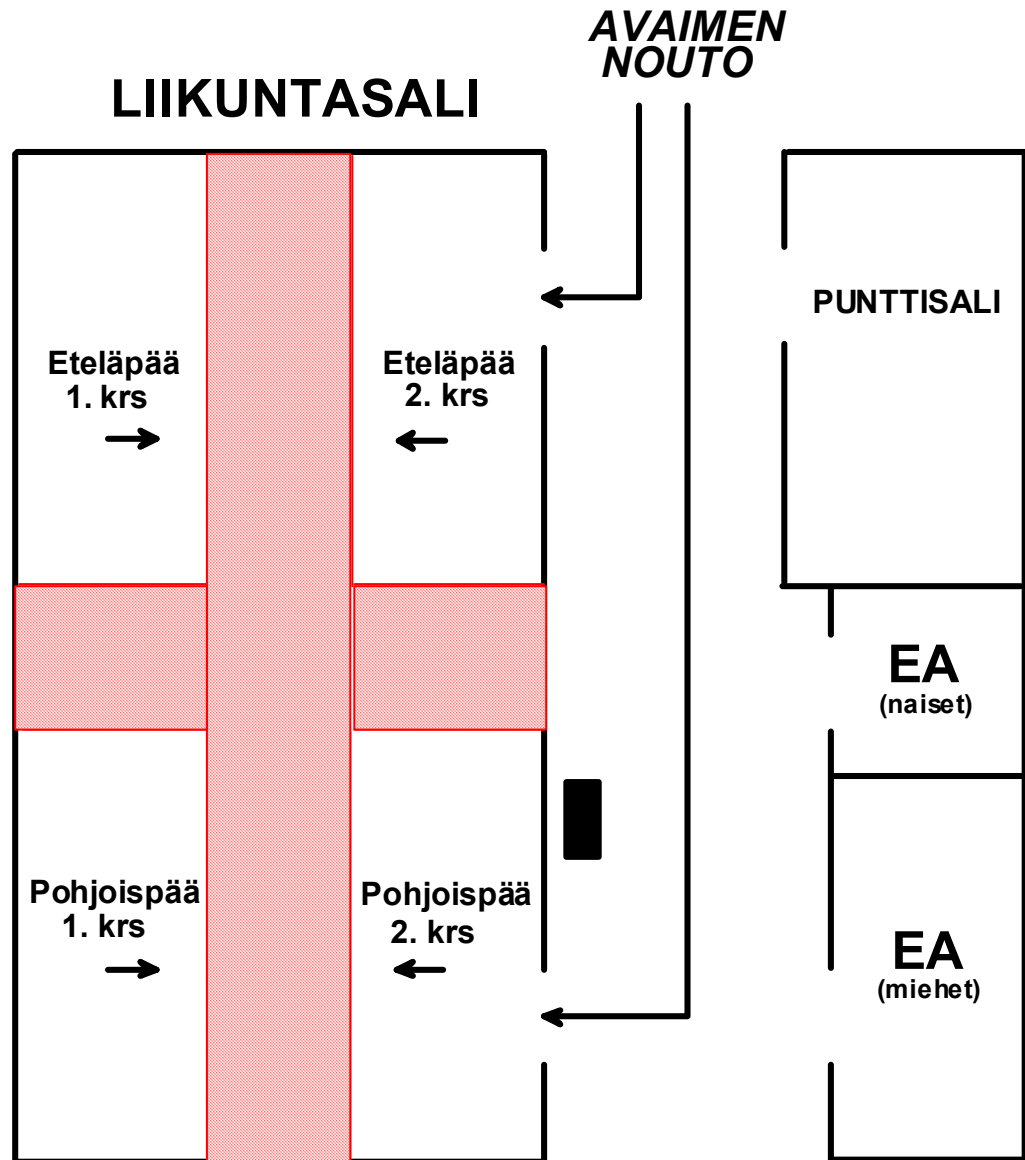
LUONNOS REITEISTÄ KOKOONTUMISPAIKALLE



Merkkien selitykset:

- = käsketty kokoontumispaikka
- = sisäänkäynti / poistumisreitti (ovi)
- ➔ = siirtymisreitti

LUONNOS KOKOONTUMISPAIKAIKASTA



Merkkien selitykset:

■ = päivystäjän pöytä (nro 46607)

■ (red) = tila johtamista varten (ei joukkoja)

Eteläpää 1. krs → = Eteläpään 1. krs:n joukot tuvittain parijonossa, kasvot nuolen osoittamaan suuntaan (muut krs:t vastaavasti omilla alueillaan)

Varusmiesyksikön evakuointi rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa
harjoitussuunnitelman

Liite 3

**VARUSMIESYKSIKÖN SOVELLETUN EVAKUOINTIHARJOITUKSEN
SEURANTALOMAKE**

(Päivämäärä _____, Harjoitusjoukon vahvuus _____)

| Kuvaus / Toiminta | Toiminnan kesto (min/s) | Huom |
|--|----------------------------|---|
| Savua pää-/ palvelusportaikossa | | Harjoituksen johtaja kuvaa päivystäjälle / vast tilanteen |
| Yksikön hälyttäminen (alakerta / yläkerta) | | Harjoituksesta tiedottaminen siihen osallistuville ! |
| Yksikön tyhjentäminen alkaa (alakerta / hajonta / yläkerta) | | |
| Yksikkö tyhjä | | Ikkunat auki/kiinni, ovet auki/kiinni |
| Ilmoitus päävartioon (avaimet kokoontumispaikalla) | | |
| Yksikkö kokoontumispaikalla (ensimmäiset / hajonta / viimeiset) | | |
| Vahvuudet selvillä/ilmoitettu | | |
| Toiminnan kokonaisaika | | |
| Muuta huomioitavaa | | |
| YHTEENVETO JOUKON TOIMINNASTA | | |
| Savuun reagointi ja yksikön hälyttäminen: _____ | | |
| Ilmoitus päävartioon ja avainten nouto: _____ | | |
| Evakuoinnin käynnistäminen ja toteuttaminen (sujuvuus, liikkuminen, äänen käyttö, ilmastonin pysäytys, jne): _____ | | |
| Viranomaisten opastus: _____ | | |
| Siirtyminen kokoontumispaikalle: _____ | | |
| Toiminta kokoontumispaikalla (vahvuuksien selvittäminen, äänen käyttö, johtamistoiminta): _____ | | |
| Toiminnan johtaminen (selkeys, ripeys, koulutetulla tavalla): _____ | | |
| Muiden toiminta (äänen käyttö, ripeys, toiminta koulutetulla tavalla): _____ | | |
| Muut havainnot: _____ | | |

Harjoituksen johtaja _____

HARJOITUSSUUNNITELMAN 1. JAKSON OPPITUNTIMONISTE

TOIMINTA

TULIPALOTILANTEESSA



... varusmiehet / kurssilaiset osaavat toimia rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa ...

HARJOITUKSEN OPETUSTARKOITUS

(Tuntee – Tietää – Osa – Hallitsee)

- **OSATTAVA** toimia rakennusta uhkaavassa tulipalotilanteessa,
- **TIEDETTÄVÄ** kerroksien alkusammutusvälineet ja niiden sijainti kerroksissa,
- **OSATTAVA** evakuointireitit kerroksesta kokoontumispaikalle,
- **OSATTAVA** toimenpiteet kokoontumispaikalla eri tehtävissä.



TAVOITTEENA: 10 min:ssa rakennus tyhjä, vahvuudet selvillä ja kaikki käsketyillä paikoilla (ml. päivystäjät / vast).

HARJOITUKSEN RAKENNE

| | | |
|--|----------------------|--------------------|
| Aloittaminen | | 5 min |
| I Jakso: | Oppitunti | 30 min |
| II Jakso: | Tutustumiskierros | 30 min |
| III Jakso: | Harjoittelu | 45 min |
| IV Jakso: | Sovellettu harjoitus | 30 min |
| <small>(sovellettu harjoitus voidaan toteuttaa erillisenä harjoituksena)</small> | | |
| <u>Lopettaminen</u> | | <u>10 min</u> |
| Yhteensä: | | 120 + 30 = 150 min |

MIKÄ ON YLEINEN HÄTÄNUMERO?

1....., 1....., 2.....,

MITÄ PALAMINEN VAATII ?

1....., 2....., 3.....,

**MITEN PALAMINEN TAI SEN JATKUMINEN
ESTETÄÄN ?**

1....., 2....., 3.....,

MITEN PALON SAMMUTTAMINEN VOI TAPAHTUA

1....., 2....., 3....., 4.....,

**KATSOTAAN VIDEO
HUONEISTOPALON KEHITTYMISESTÄ**

- kestää noin 5 min

- **kiinnittäkää erityisesti huomiota:**

- * miten palo kehitty ja miten lämpötila nousee
- * miten savua muodostuu (huomioikaa että palotila ei ole suljettu)
→ savu on tappavan myrkyllistä ja se estää näkyvyyden
- * milloin tapahtuu yleissyttyminen (savu ja sen sisältämät palokaasut levittävät tulipalon räjähdysmäisesti)

- **miettikää samalla myös:**

- * milloin itse poistuisit tilasta
- * missä vaiheessa nukkua ihminen (esim viereisessä huoneessa)
huomaisi palon --> ja mitä siinä vaiheessa olisi tehtävissä
- * missä vaiheessa palon sammuttaminen vaatii
ammattilaisen / erikoisvälineitä

PALOHÄLYTYS- Havaittuasi tulipalon, suorita hälytys **huutamalla / toista:****"YKSIKÖSSÄ PALOHÄLYTYS !"**

- Hälytyksen välittäminen koko rakennukseen

- * kerrokset 1-2 (*kovaääninen/megafoni, kaikki toistaa*)
- * rakennuksen molemmat päädyt (juosten)
- * HämR:n päävartio (juosten/puhelimella)

--> hälyttäjän / hälyttäjien nimeäminen !

--> liikuntasalin ulko-oven avaimen nouto

- Henkilöstön evakuointi **Liikuntasaliin** aloitetaan**VÄLITTÖMÄSTI !**

RAKENNUKSEN EVAKUOINTI

- Käsken antaa
 - * kerroksen päivystäjä / henkilökuntaan kuuluva / muu viranomainen / kuka tahansa?
 - * huutamalla **"EVAKUOINTI PALVELUSPORTAAN / PÄÄPORTAAN KAUTTA!"**
- Poistutaan tulelta / savulta vapaan portaikon kautta
 - * alaspäin mentäessä liikutaan **portaikon sisäkehää !**
- Poistuminen tapahtuu tuvittain ja taistelijapareittain
 - * mitä otan mukaan ("tilanteenmukainen" varustus, ripeys)...?
 - * miten liikutaan..., entä jos joku jää ilman paria..., entä jos on savua...,
 - * liikuntasalin avaimen noutaminen ja oven avaaminen (kuka, milloin)?
- Rakennuksesta poistuttuaan, jokainen (pl. päivystäjä)
 - * siirtyy Liikuntasaliin käsikelylle kokoontumipaikalle, ← *kukaan ei palaa yksikköön ilman lupaa!*
 - * liittyy oman joukon muotoon (kolmi-/nelirivi/vast)
 - * äänenkäyttö mahdollisimman vähäistä (johtaminen helpottuu)
 - * toimii annettujen ohjeiden ja käskyjen mukaisesti ← *kukaan ei poistu tilasta ilman lupaa!*
 - * lääkintäkoulutetut apukouluttajat järjestävät tarvittaessa potilastoimintaan liittyen EA- ja evakuointipisteen Liikuntasalin pukuhuoneisiin (miehet, naiset).

**Tulipalon sattuessa toiminnan
painopiste on**
HENKILÖSTÖN EVAKUOINNISSA
JA
PALON RAJOITTAMISESSA
(ovet ja ikkunat kiinni)
--> EI MATERIAALIN EVAKUOINNISSA !

Varusmiesjohtoiseen henkilöpelastustoimeen saa ryhtyä vain mikäli tehtävä ei aiheuta pelastajille vaaraa ja pelastajien kulku rakennukseen ja sieltä pois voi tapahtua turvallisesti ... ?
--> ... mitä tämä tarkoittaa ?

PÄIVYSTÄJÄ

- **Johtaa toimintaa kerroksessa** (entä jos ei pysty/ole paikalla/vast ?)
- **Pysäyttää rakennuksen ilmastoinnin → HÄTÄ – SEIS -painike**
- Soittaa yleiseen hätänumeroon 112
- **Lähetää henkilön välittämään hälytyksen:**
 - * krs 1-2, rakennuksen molemmat päädyt, päävartio (*liikuntasalin avain!*)
- Arvioi, tarvitseeko / voidaanko aloittaa alkusammutus
- **Poistuu kerroksesta viimeisenä** varmistaen, että kerros on tyhjä
 - * miten varmistuu että kerros on tyhjä ?
 - * ovet ja ikkunat kiinni = palon rajoittaminen
 - * tarvitseeko päivystäjä apulaisia.... mihin tehtäviin?
- **Siirtyy päävartion kulmalle** ja vastaa pelastushenkilöstön kysymyksiin

HÄLYTYKSEN VÄLITTÄJÄT

- Toistavat palohälytys- ja evakuointikäskyn!
- Päivystäjä **nimeää henkilöt** välittämään palohälytyksen:
 - * kerrokset 1-2
 - * rakennuksen molemmat päädyt
 - * päävartio (*samalla liikuntasalin avaimen nouto*).
- Hälytyksen välittäjät toimittavat käsketyin viestin käskettyyn paikkaan, jonka jälkeen siirtyvät oman joukonsa käsketyille kokoontumispaikalle (**Liikuntasaliin**)
 - > **eivät palaa takaisin** rakennukseen/omaan kerrokseen!
 - > **kukaan ei ulospäästyään palaa takaisin** rakennukseen ilman lupaa!

TUVAN ESIMIES

- **TOISTAVAT** palohälytys- ja evakuointikäskyn!
- **JOHTAVAT TUPANSA EVAKUOINNIN**
(kaikki liikkeelle, oikea varustus, liikutaan pareittain, ovet ja ikkunat kiinni).
- **KOKOAVAT TUPANSA JA TARKASTAVAT VAHVUUDEN** kokoontumispaikalla (Liikuntasali).
- **PUUTTUVISTA HENKILÖISTÄ ILMOITUS APUVALVOJALLE VÄLITTÖMÄSTI**
(Liikuntasalin valvojan pöytä, puhnro 46607).

APUVALVOJA

- **TOISTAVAT** palohälytys- ja evakuointikäskyn!
- **KOKOAVAT TIEDOT** tuvan esimiehiltä kokoontumispaikalla (Liikuntasalin valvojan pöytä).
- **TOIMITTAVAT TIEDOT** päävartioon puhelimitse oman kerroksen päivystäjälle
 - > 46615 / 46616
 - > puhelinlinjat pidettävä muuten vapaana jatko-ohjeita varten.

YKSITTÄINEN VARUSHENKILÖ / VAST

- **TOISTAVAT** PALOHÄLYTYKSEN JA EVAKUOINTIKÄSKYN!
- TOIMIVAT ANNETTUJEN **OHJEIDEN** JA **KÄSKYJEN** SEKÄ **HARJOITELLUN TOIMINNAN MUKAISESTI**
--> tilanteenmukainen varustus, liikutaan pareittain, ovet ja ikkunat kiinni.
- SÄILYTTÄVÄT **MALTIN** JA **RAUHALLISUUDEN**
--> **TOIMIVAT SILTI RIPEÄSTI.**
- **AUTTAVAT APUA TARVITSEVIA.**
- **ÄÄNENKÄYTTÖ MINIMIIN** --> JOHTAMINEN HELPOTTUU!

ONNETTOMUUKSIEN ENNALTAEHKÄISY

- Yksikön tiloissa **EI SAA SÄILYTTÄÄ** mitään helposti syttyviä eikä räjähtäviä aineita.
- Jokaisen tutustuttava EsikEsk:n Päivystäjän ohjeen liitteeseen: **Toiminta tulipalotilanteessa.**
- Jokaisen on **ylläpidettävä sisäjärjestystä ja siisteyttä... MIKSI?**
(kulkureitit vapaana, ei ylimääräistä palokuormaa, jne ... päivystäjät ensisijaisesti vastuussa)
- Jokaisen **puututtava havaitsemiinsa epäkohtiin** (kenelle ilmoitus?)
- Kukaan ei vaaranna omaa/toisen henkeä pelastamalla materiaalia tulipalotilanteessa (**missä on toiminnan PAINOPISTE ?**).

LOPUKSI

Palokellojen soiminen tai huudettu palohälytys **tarkoittaa välitöntä** poistumiskehoitusta kaikille kiinteistössä oleville?
→ Harjoitus- vai Tositilanne?

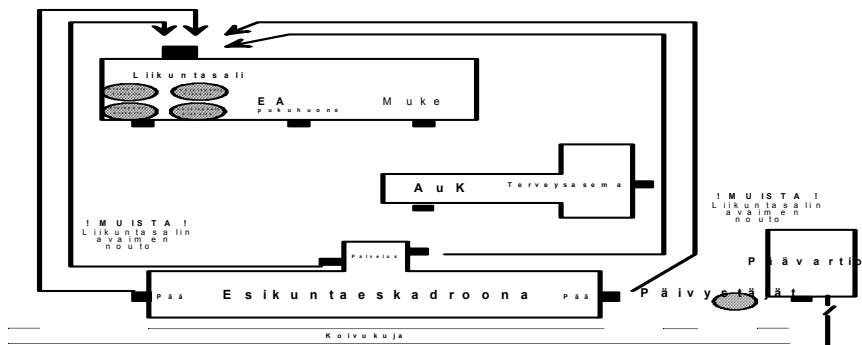
Suomessa vuosittain tapahtuvista lähes 100 palokuoleman uhrista noin 90% **menehtyy myrkyllisiin savukaasuihin – eivät liekkeihin ja kuumuuteen !**

ÄLÄ SIIS JÄÄ ODOTTAMAAN
KONKREETTISIA HAVAINTOJA MAHDOLLISESTA TULIPALOSTA
(valot sammuu, kummallisia ääniä, savun hajua, liekkejä).

TOIMI HETI koulutetulla tavalla
OTTAEN muutkin **HUOMIOON !**

TURVALLISUUS ON YHTEINEN ASIA JA VALVONTA ON PARASTA PALONTORJUNTAA!

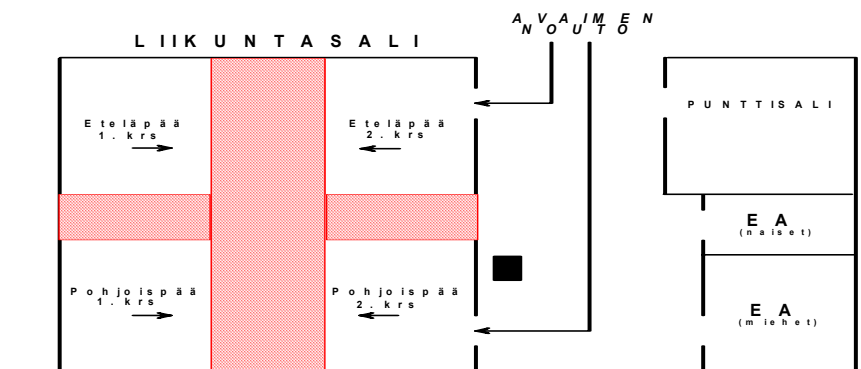
LUONNOS REITEISTÄ KOKOONTUMISPAIKALLE



Merkkien selitykset:

- = käsketty kokoontumispaikka
- = sisäänkäynti / poistumiskoitti (ovi)
- = siirtymiskoitti

LUONNOS KOKOONTUMISPAIKASTA



Merkkien selitykset:

- = päivystäjän pöytä (nro 46607)
- = tilin johtamista varten (ei joukkoja)
- = Eteläpään 1. krs:n joukot tuvittain parijonossa, kasvotnuolen osoittamaan suuntaan (muut krs:t vastaavasti omilla alueillaan)

EVAKUOINTIHARJOITUKSEN PALAUTELOMAKE (14.1.2006)**VARUSMIESYKSIKÖN EVAKUOINTIHARJOITUKSEN PALAUTELOMAKE 1**

(ympyröi oikea vaihtoehto ja käytä selvää käsialaa, jatka vastaustasi tarvittaessa lomakkeen kääntöpuolelle)

ESITIEDOT: Harjoitus pidettiin: _____ .2006

- Olen:** a) upseerikokelas b) ryhmänjohtaja
c) miehistöä
- Toimin harjoituksessa:** a) päiv./apupäiv. b) tuvan esimiehenä
c) hälytyksen välittäjä d) vm-johtajana
e) miehistönä
- Olen joutunut toimimaan harjoitusta vastaavassa tilanteessa:**
a) kyllä b) en

OPPITUNTI:

Mikä / mitkä asiat jäivät mieleen oppitunnista (+/-)? _____

Mitä olisit toivonut lisää oppitunnilla / miten oppituntia voi kehittää? _____

HARJOITTELU:

Mitä / mitkä asiat jäivät mieleen harjoitteluvaiheesta (+/-)? _____

Mitä olisit toivonut lisää harjoitteluvaiheeseen / miten harjoittelua voidaan kehittää?

SOVELLETTU TILANNE:

Mitä / mitkä asiat jäivät mieleen sovelletusta vaiheesta (+/-)? _____

Miten sovellettua vaihetta voidaan kehittää? _____

Mitkä asiat ovat / voisivat olla mielestäsi vaikeita toteuttaa evakuointitilanteessa?

MIKÄ OLI HARJOITUKSEN TAVOITE / TAVOITTEET? _____

SAAVUTETTIINKO TAVOITE / TAVOITTEET KOHDALLASI? a) kyllä b) ei**MISSÄ ON MIELESTÄSI PARANNETTAVAA?** _____

VAPAA SANA (lomakkeen kääntöpuolelle)**! KIITOS VASTAUKSISTASI !**

EVAKUOINTIHARJOITUKSEN PALAUTELOMAKE (11.2.2006)**VARUSMIESYKSIKÖN EVAKUOINTIHARJOITUKSEN PALAUTELOMAKE 2**

(ympyröi oikea vaihtoehto ja käytä selvää käsialaa, jatka vastaustasi tarvittaessa lomakkeen kääntöpuolelle)

ESITIEDOT: Harjoitus pidettiin: _____ .2006**Olen:** a) upseerikokelas b) ryhmänjohtaja
c) alokas**Toimin harjoituksessa:** a) päiv./apupäiv. b) tuvan esimiehenä
c) hälytyksen välittäjä d) vm-johtajana
e) miehistönä**Olen saanut koulutusta vastaavanlaiseen tilanteeseen:**
a) kyllä, milloin: _____ b) en**EVAKUOINTIHARJOITUS:**

Mitä/mitkä asiat jäivät mieleen harjoituksesta (+/-)? _____

Mitä opit harjoituksesta? _____

Miten harjoitusta voidaan kehittää? _____

Mitkä asiat ovat / voisivat olla mielestäsi vaikeita toteuttaa evakuointitilanteessa?

MIKÄ OLI HARJOITUKSEN TAVOITE / TAVOITTEET? _____**SAAVUTETTIINKO TAVOITE / TAVOITTEET KOHDALLASI?** a) kyllä b) ei**OLIKO HARJOITUS MIELESTÄSI TURHA?** a) kyllä b) ei**TOIMITKO PARHAALLA MAHDOLLISELLA TAVALLA?** a) kyllä b) en

--> perustelut: _____

MISSÄ ON MIELESTÄSI PARANNETTAVAA?**VAPAA SANA (lomakkeen kääntöpuolelle)****! KIITOS VASTAUKSISTASI !**

KOONNOS SOVELLETTUJEN HARJOITUSTEN MITTAUSTULOKSISTA

| 1 | 14.1.2006, klo 18.05 - 18.45 | 11.2.2006, klo 01.00 - 01.50 | 15.2.2006, klo 05.00 - 05.40 |
|-----------|--|--|--|
| 2 | pääportaikossa | palvelusportaikossa | pääportaikossa |
| 3 | 17+138 = 155 | 20+137=157 | 22+136+6+24=188 |
| 4 | 5s / 20s | 5s / 43s | 5s / 20s |
| 5 | 30s / 15s / 45s | 40s / 1min11s / 1min51s | 15s / 20s / 35s |
| 6 | 2min18s | 8min45s | 3min15s |
| 7 | 1min55s (ei avaimia, ovet auki) | ei ilmoitusta (ei avaimia, ovet kiinni) | 1min35s (2min15s) |
| 8 | 2min40s / 2min50s / 5min30s | 3min45s / 7min20s / 11min5s | 1min55s / 3min10s / 5min5s |
| 9 | 7min20s | 13min17s | 7min37s |
| 10 | 7min20s | 13min17s | 7min37s |
| 11 | suoritus ok | suoritus keskeytetty | suoritus ok |

TAULUKON SELITYKSET:

- 1** = harjoituksen päivämäärä ja ajankohta
2 = savua pää- / palvelusportaikossa
3 = harjoitusjoukon vahvuus
4 = yksikön hälyttäminen (alakerta / yläkerta), päivystäjän toimipiste alakerrassa
5 = yksikön tyhjentäminen alkaa (alakerta / hajonta / yläkerta)
6 = yksikkö tyhjä
7 = ilmoitus päävartioon (avaimet kokoontumispaikalla)
8 = yksikkö kokoontumisalueella (ensimmäiset / hajonta / viimeiset)
9 = yksikön vahvuudet selvillä/ilmoitettu
10 = toiminnan kokonaisaika
11 = muuta huomioitavaa

KOONNOS MUIDEN HARJOITUSTEN MITTAUSTULOKSISTA

| | | |
|-----------|--|--|
| 1 | 15.7.2006, klo 15.15 - 16.00 | 12.8.2006, klo 05.00 - 05.30 |
| 2 | pääportaikossa | palvelusportaikossa |
| 3 | 28+148 = 176 | 32+140=172 |
| 4 | 5s / 5s (mikrofoni käytössä) | 5s / 5s (mikrofoni käytössä) |
| 5 | 18s / 10s / 28s | 15s / 6s / 21s |
| 6 | 2min26s | 2min16s |
| 7 | 1min31s (noin 2min) | 1min19s (2min9s) |
| 8 | noin 2min / noin 3min / noin 5min | 1min42s / 3min29s / 5min11s |
| 9 | 6min38s | 7min13s |
| 10 | 6min38s | 7min13s |
| 11 | suoritus ok kohdat 7 ja 8 arvioitu mittauserheen vuoksi (kello pysähtynyt) | suoritus ok |

TAULUKON SELITYKSET:

- 1** = harjoituksen päivämäärä ja ajankohta
- 2** = savua pää- / palvelusportaikossa
- 3** = harjoitusjoukon vahvuus
- 4** = yksikön hälyttäminen (alakerta / yläkerta), päivystäjän toimipiste alakerrassa
- 5** = yksikön tyhjentäminen alkaa (alakerta / hajonta / yläkerta)
- 6** = yksikkö tyhjä
- 7** = ilmoitus päävartioon (avaimet kokoontumispaikalla)
- 8** = yksikkö kokoontumisalueella (ensimmäiset / hajonta / viimeiset)
- 9** = yksikön vahvuudet selvillä/ilmoitettu
- 10** = toiminnan kokonaisaika
- 11** = muuta huomioitavaa